

Univerzita Palackého
Právnická fakulta

Problematické aspekty výkonu rozhodnutí a exekuce

Diplomová práce

Eva Stuchlíková

2010

Já, níže podepsaná Eva Stuchlíková, autorka diplomové práce s názvem **Problematické aspekty výkonu rozhodnutí a exekuce**, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu ustanovení § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8
771 47 Olomouc

ke zpracování mých osobních údajů v následujícím rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích a informačních systémech Univerzity Palackého v Olomouci, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého v Olomouci. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého v Olomouci s názvem Informační centrum Univerzity Palackého v Olomouci.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, ve znění pozdějších předpisů.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem **Problematické aspekty výkonu rozhodnutí a exekuce** zpracovala samostatně pouze s využitím vlastních znalostí a pramenů v práci uvedených.“

Ve Frýdku - Místku dne 22. září 2010

Eva Stuchlíková

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Mgr. Kláře Hamuřákové, za její ochotu, aktivní přístup, cenné rady a připomínky a pomoc při vyhledávání potřebných zdrojů.

Ve Frýdku – Místku dne 22. 9. 2010

Eva Stuchlíková

Seznam použitých zkratk

OSŘ	občanský soudní řád
OZ	občanský zákoník
EŘ	exekuční řád
ET	exekuční tarif
OBCHZ	obchodní zákoník
KV	zákon o konkursu a vyrovnání
InsZ	insolvenční zákon
VZP	všeobecná zdravotní pojišťovna
OSSZ	okresní správa sociálního zabezpečení

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Obecný úvod do právní úpravy výkonu rozhodnutí	10
2. 1 Obecný úvod do právní úpravy výkonu rozhodnutí	10
2. 2 Zásady ovládající vykonávací řízení.....	11
2. 3 Subjekty vykonávacího řízení.....	12
2. 4 Titul pro výkon rozhodnutí	17
3. Obecný úvod do právní úpravy exekučního řízení a jeho vztah k vykonávacímu řízení ..22	
3. 1 Obecný úvod do právní úpravy exekučního řízení	22
3. 2 Novela exekučního řádu	26
4. Výhody a nevýhody výkonu rozhodnutí a exekuce.....	28
5. Činnost soudu před nařízením výkonu rozhodnutí	35
5. 1 Výzva k dobrovolnému splnění povinnosti	36
5. 2 Předvolání povinného s výzvou k prohlášení o majetku	37
6. Návrh na provedení výkonu rozhodnutí	44
7. Průběh řízení	47
7. 1 Možné nesprávně procesní postupy oprávněného	47
7. 1. 1 Již probíhající výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti	47
7. 2 Přiměřená exekuce	50
7. 3 Náklady výkonu rozhodnutí a exekuce.....	52
7. 3. 1 Náklady exekuce.....	52
7. 3. 2 Náklady exekutora při nezapočetí exekuce	56
8. Odklad výkonu rozhodnutí	60
8. 1 Úvod do problematiky	60
8. 2 Jednotlivé důvody pro povolení odkladu výkonu rozhodnutí	62
9. Zastavení řízení.....	66
10. Závěr	70
Použitá literatura	73

1. Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala téma „Problematické aspekty výkonu rozhodnutí a exekuce“. Tuto oblast upravují v civilním procesu z pohledu výkonu rozhodnutí z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen OSŘ) a z pohledu exekuce z. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen EŘ). Terminologicky je proto nezbytné rozlišit výkon rozhodnutí od exekuce, neboť byť se oba instituty věnují vykonávacímu řízení, tj. řízení ve fázi po řízení nalézacím, kdy povinným subjektem není uložena povinnost splněna dobrovolně a subjekt oprávněný se musí dále domáhat jejího splnění, každý z těchto postupů má své individuální znaky, používá terminologicky jiných pojmů (např. ve výkonu rozhodnutí jde o rozhodnutí soudu, v exekučním řízení o exekuční příkazy pověřeného soudního exekutora atd.), a má svá jasně daná specifika procesu vedoucí ke splnění dříve uložené vymáhané povinnosti. Toto je třeba mít stále na paměti, protože i problematické aspekty jsou zcela specifické jak pro výkon rozhodnutí podle OSŘ, tak také pro exekuce podle EŘ. To znamená, že každé z nich má svá problematická místa, specifická úskalí a omezené možnosti či naopak lepší možnosti oproti svému protějšku. Je však třeba říct, že některé oblasti problémů platí jak pro řízení vykonávací tak i pro řízení exekuční společně. Právě v praxi často se vyskytujícími problémovými místům se pokusím věnovat v této diplomové práci, a to vždy s ohledem na specifičnost vykonávacího nebo exekučního řízení, případně se pokusím srovnat problematiku výkonu rozhodnutí s exekučním řízením právě z pohledu problematických aspektů obou těchto variant.

Občanskoprávním řízením se nejčastěji, byť nikoliv bez pochybností, rozumí právním předpisem upravený postup soudu, účastníků řízení a dalších určených osob, jehož smyslem je poskytnout ochranu subjektivním právům a zákonem chráněným zájmům.

Úloha soudu v řízení upraveném v občanském soudním řádu je dvojího druhu. Spočívá jednak v projednávání a rozhodování věcí vyplývajících z občanskoprávních, pracovních, rodinných a z obchodních vztahů, jednak v provádění výkonu rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně (§ 7 OSŘ). Vykonávacím řízením je ta část civilního procesu, v němž jde o vymození povinností uložených povinnému vykonatelným rozhodnutím příslušného subjektu, k němuž dochází prostředky státního donucení.¹ Tyto prostředky jsou

¹ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 9. Autor: Vladimír Kurka.

soudu svěřeny jednak k ochraně práv věřitelů, kteří nemohou vzít právo do svých rukou, ale také v zájmu autority samotného soudu, aby jeho rozhodnutí nebyla brána na lehkou váhu.

Je nutné si uvědomit, že tak jako občanské soudní řízení není jediným řízením, ve kterém se rozhoduje o právech a povinnostech, tak také soudní vykonávací řízení není jediným vykonávacím řízením, které známe. Tak například v oblasti trestního práva, respektive v trestním řádu existuje část, která upravuje výkon uložených trestů.

Civilní soud má při zajišťování výkonu rozhodnutí zvláštní místo. Zatímco třeba jiné orgány zajišťují a vykonávají rozhodnutí vydaná jen v rámci své působnosti, soudní výkon rozhodnutí má širší záběr. Nevykonává pouze rozhodnutí vydaná v občanském soudním řízení, nýbrž vykonává i rozhodnutí jiných orgánů, např. rozhodnutí vydaná ve správním, rozhodčím nebo daňovém řízení. Dokonce vykonává i rozhodnutí cizozemských soudů a jiných orgánů (§ 274 OSŘ).

Je důležité si uvědomit, že výkon rozhodnutí je ve vztahu k tzv. nalézacímu řízení v rámci občanského soudního řízení samostatným řízením. To znamená, že výkon rozhodnutí nemusí vždy bezprostředně navazovat na nalézací řízení. Někdy už sama možnost uplatnění státního donucení² zapůsobí na dlužníka tak, že splní dobrovolně to, co mu bylo rozhodnutím uloženo. Právní úprava výkonu rozhodnutí plní tak úlohu generální prevence. Tím, že vykonávací řízení tvoří svébytnou část občanského soudního řádu, na výkon rozhodnutí se užije ustanovení upravujících nalézací řízení, jen není-li v části týkající se vykonávacího řízení uvedeno jinak nebo není-li stanoveno, že se ustanovení třetí části vůbec neužije (§ 254 odst. 2 OSŘ). Formou rozhodnutí je vždy usnesení.

V řízení nalézacím jde o autoritativní zjištění existence nebo neexistence subjektivního³ práva, resp. autoritativního konstituování právního vztahu včetně osobního stavu, a tomu odpovídající rozhodnutí, jež v nich soud činí. Oproti tomu vykonávací řízení slouží k nucenému výkonu rozhodnutí, jež nebyla splněna povinným subjektem dobrovolně, a to především, kromě jiného, těch rozhodnutí, jež byla vydána právě v nalézacím řízení.

Nalézací a vykonávací řízení na sebe zpravidla časově i věcně navazují, pokud se ve vykonávacím řízení vykonává rozhodnutí, vydané v řízení nalézacím. Jsou upravena tímž kodexem, resp. v určitém rozsahu mají společnou úpravu a jsou podrobena témuž všeobecnému účelu, jímž je ochrana subjektivních práv. Proto v jistém smyslu tvoří jednotu občanskoprávního procesu, avšak při bližším pohledu je zjevné, že zde je vnitřní

² O možném výkonu rozhodnutí se poučuje již v rámci poučení obsaženém v rozhodnutí, toto poučení má působit preventivně (§ 251 OSŘ).

³ Typicky soukromoprávního – viz § 7 OSŘ.

diferencovanost a nepřehlédnutelná odlišnost, což způsobuje, že i některé zásady, platné v jednom řízení nejsou přenosné do druhého a naopak.⁴

Domnívám se, že ani výkon rozhodnutí ani exekuční řízení není jednoduchou částí civilního procesu a stále se zde dle mého názoru objevují časté spory o to, zda bylo subjekty těchto řízení správně postupováno. K tomuto závěru mě vede nastudovaná judikatura soudů, která opakovaně a mnohdy odlišně od dřívějších rozhodnutí řeší tuto problematiku, jakož i obsáhlé anebo naopak mnohdy strohé komentáře k příslušným, ovšem problematickým ustanovením OSŘ a EŘ. S ohledem na výše uvedené, se domnívám, že je dobré se celkově výkonem rozhodnutí a exekučním řízením zabývat a poukázat na mnohé problematické aspekty v této oblasti a přiblížit čtenáři jak na ně nahlíží praxe a soudy.

Cílem této diplomové práce je na základě analýzy judikatury soudů stanovit, jak jsou některé problémy výkonu rozhodnutí a exekucí řešeny, jaký postoj k tomu má odborná literatura a lidé z praxe. Jaké následky tyto postupy řešení vyvolávají a jak dopadají na účastníky řízení. Protože se jedná o téma velmi obsáhlé, tato diplomová práce si neklade za cíl zpracovat všechny problematické aspekty vykonávacího a exekučního řízení, ale poukázat na z mého pohledu nejkřiklavější a na ty, které se v praxi velmi často vyskytují.

Diplomová práce je rozdělena do několika částí. Celou oblast výkonu rozhodnutí a exekuce stručně shrnuji a především se pokouším věnovat v praxi nejčastěji se vyskytujícím nejasnostem, které jsou soudy řešeny. Vždy obecným způsobem vymezují popisovanou část výkonu rozhodnutí nebo exekučního řízení, a současně se již snažím v každé z těchto částí poukázat na možná úskalí, přičemž stěžejní část diplomové práce je obsažena také v samostatné části, která problematické aspekty přímo rozebírá jak bude uvedeno dále.

V úvodu se zabývám právní úpravou výkonu rozhodnutí obecně, kdy se snažím o obecný výklad ustanovení upravujících výkon rozhodnutí s poukazem na problematické aspekty tohoto právního odvětví. Zabývám se zde právní úpravou *de lege lata* i zásadami výkonu rozhodnutí. Je zde vymezen také pojem účastníků vykonávacího řízení, příslušnosti soudu a titulu pro výkon rozhodnutí. Současně poukazuji na nedostatky související s výše rozebíraným.

V třetí kapitole je upraven vztah vykonávacího řízení dle OSŘ a exekučního řízení dle EŘ. Jedná se o úvod do problematiky exekučního řízení. Zmíněna je zde i rozsáhlá tzv. "střední novela" exekučního řádu, která nabyla účinnosti 1. 11. 2009.

⁴ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 9. Autor: Vladimír Kurka.

Následující kapitola upozorňuje na nutnost správné volby účastníka řízení jako procesního subjektu zvolit pro vymození své vykonatelné pohledávky (přiznaného vykonatelného nároku) postup buďto ve vykonávacím řízení nebo v řízení exekučním. Poukazuje na rozdíly mezi těmito řízeními. Současně zmiňuje problematická místa vykonávacího řízení ve prospěch exekučního řízení a naopak, a to z pohledu účastníka řízení.

Pátá kapitola je zaměřena na problematiku “činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí“. Zpracovává judikaturu v této oblasti. Poukazuje na potřebu existence této činnosti, zároveň však je zde nastíněna neefektivnost nynější úpravy tohoto institutu.

Šestá kapitola obsahuje návrh na výkon rozhodnutí, jaké náležitosti musí obsahovat, kdo a kdy jej může podat a v jakých případech tento návrh může být odmítnut včetně úskalí s touto tematikou spojených.

Sedmá kapitola se věnuje nejproblematictějšími aspektům vykonávacího a exekučního řízení a ukazuje jaké nejčastější chyby činí procesní subjekty v rámci obou řízení, a to jak z pozice účastníka řízení tak z pohledu soudu či pověřeného soudního exekutora se zaměřením na náklady řízení. Akcentována je zde opět rozsáhlá judikatura a řešení těchto situací.

Osmá kapitola se týká odkladu výkonu rozhodnutí. Vymezuje tento pojem v zákoně, zmiňuje jeho praktické využití. Uvádí, k jakým nejčastějším chybám dochází ze strany účastníka řízení při snaze využít tohoto institutu. Poukazuje na případy, kdy je možno tento institut účelně využít a kdy jej naopak využít nelze.

Poslední kapitola se věnuje institutu zastavení výkonu rozhodnutí. Obecně vymezuje důvody pro zastavení výkonu rozhodnutí, přičemž podrobněji se zabývá způsoby zastavení výkonu rozhodnutí, které se mi jevily jako nejzajímavější. Poukazuje na následky, které mohou nastat v případě nezastavení výkonu rozhodnutí.

Jako studijní materiál a podklady k vytvoření této diplomové práce mi posloužila především odborná literatura a příspěvky odborníků. Velkou část informačních materiálů pro mě představovala rozhodovací činnost soudů a jejich judikatura.

V hlavní části své práce podrobněji analyzuji právní úpravu výkonu rozhodnutí jako jednoho ze způsobů, jak může věřitel dosáhnout vymození své pohledávky, která není ze strany dlužníka plněna. Pomocí metod systematického, jazykového a teleologického výkladu interpretuji jednotlivá ustanovení relevantních právních předpisů a provádím syntézu jednotlivých rozebíraných částí. To vše tak, abych čtenáři poskytla celkový obraz výkonu rozhodnutí a osvětlila mu jeho základní rysy a principy fungování a jeho problematické aspekty.

2. Obecný úvod do právní úpravy výkonu rozhodnutí

2.1 Obecný úvod do právní úpravy výkonu rozhodnutí

Přesné vymezení toho, co občanský soudní řád upravuje a jaké základní směry činnosti soudů vytyčuje v občanském soudním řízení, do kterého je začleněn i výkon rozhodnutí, je stanoveno v prvních paragrafech občanského soudního řádu.⁵ Výkon rozhodnutí a postup procesních subjektů ve vykonávacím řízení je zvlášť upraven v ustanoveních § 251 až § 351a v části šesté OSŘ, občanský soudní řád v platném znění. Ustanovení části šesté občanského soudního řádu se člení na obecná ustanovení, která poskytují základní společnou právní úpravu pro všechny jednotlivé způsoby výkonu rozhodnutí, které jsou pak obsaženy v následujících hlavách.

Avšak v některých případech se nepoužívají obecná ustanovení o výkonu rozhodnutí z důvodu odlišné povahy vymáhané povinnosti, která je specifického nemajetkového charakteru. Konkrétně se jedná o případ výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, o úpravě styku s nimi anebo rozhodnutí o navrácení dítěte (§ 272 a násl. OSŘ), v situaci, kdy se vykonává předběžné opatření, kterým soud nařídil, aby nezletilé dítě bylo předáno do vhodného prostředí (podle § 273a OSŘ) a výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným (podle § 273b OSŘ).

Věřitel, jehož pohledávka není ze strany dlužníka řádně a včas splněna, může dosáhnout splnění své vymahatelné pohledávky kromě postupu podle občanského soudního řádu, také cestou exekučního řízení, kterou umožňuje exekuční řád, případně také cestou tzv. nedobrovolné dražby podle ustanovení § 36 až § 61 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách v platném znění, když však posledně zmíněný způsob jde nad rámec této diplomové práce a je zmíněn k tématu pouze informativně. Je volbou věřitele, kterým z možných směrů vedoucím k uspokojení jeho vymahatelné pohledávky se vydá.

Exekuci byla tradičně označována zákonem podložená donucovací činnost postihující osobní a majetkovou sféru jednotlivce a jako taková byla výhradně spojována s pravomocí soudu. Občanský soudní řád z roku 1963 pro tento postup zvolil tehdy novátorskou

⁵ § 1 OSŘ: Občanský soudní řád upravuje postup soudů a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k zachování zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob. § 2 OSŘ: V občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů fyzických a právnických osob a aby práv nebylo zneužíváno na úkor těchto osob.

terminologii, tzv. výkon rozhodnutí. Tento termín pokládal tehdejší zákonodárce podle důvodové zprávy za vhodnější, než dřívější termín exekuce.

V důsledku zvláštního právního vývoje v České republice, kde vykonávací řízení soudní kvantitativně narostlo více, než byly soudy schopny zvládnout, se právní úprava vykonávacího řízení s účinností od 1. 5. 2001 rozštěpila na řízení vykonávací a řízení exekuční. Nucený výkon rozhodnutí, upravený v části šesté občanského soudního řádu, provádějí i nadále soudy. Spolupůsobí při něm soudce s rozhodující rolí a soudní vykonavatel. Soudní exekuci provádějí soudní exekutoři zřízené zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, kdy soudní exekutor musí být sice na žádost oprávněného navrhovatele pověřen soudem, pak ale již postupuje v exekuci více méně samostatně.⁶

Jsou kladeny nemalé nároky právě na věřitele správně zvolit způsob vymáhání své pohledávky znalostí obou těchto právních úprav, jejich přednostmi a naopak také úskalími. Nebude-li zvolen správný postup, může být věřitel mnohdy zklamán tím, že nedošlo k uspokojení jeho vymahatelné pohledávky a dokonce mu může být stanovena povinnost zaplacení nákladů pověřenému soudnímu exekutorovi. I v tomto ohledu lze tedy spatřovat problematický aspekt již v prvopočátku zamýšleného a ne zrovna vhodně zvoleného postupu při vymáhání pohledávky, který vyplynul právě z plurality možností daných věřiteli zákonodárcem. Když ovšem z druhé strany je jistě chvályhodné, že tato pluralita zde je, a že soudobý věřitel má více možností, jak postupovat proti svému dlužníkovi.

2. 2 Zásady ovládající vykonávací řízení

Pro vykonávací řízení je příznačné, že proti sobě stojí dvě procesní strany s protichůdnými zájmy, oprávněný a povinný. Toto postavení předpokládá rysy, které jsou vlastní řízení spornému.⁷ K zahájení je třeba návrhu procesní strany, což je aspektem zásady dispoziční. Jen navrhovatel může s řízením nakládat. Navrhne-li zpětvzetí návrhu či zastavení výkonu rozhodnutí (srov. § 96 a § 268 OSŘ), nemůže se soud zachovat jinak než řízení či provedení výkonu rozhodnutí zastavit.

Obecný princip civilního řízení, a to princip ústnosti a přímosti, má v řízení vykonávacím natolik omezené uplatnění, že je přijatelnější říci, že zde neplatí. Až na výjimky

⁶ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné I.* 4. vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 65-66. Autor: Viktor Knapp a Marta Knappová.

⁷ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení.* Praha: Linde Praha, 2004, s. 23. Autor: Vladimír Kurka.

stanovené zákonem⁸ soud nařídí výkon rozhodnutí bez jednání, a pravidlem, vystihujícím účel titulu pro výkon rozhodnutí je, že tak učiní i bez slyšení povinného (§ 253 odst. 1 OSŘ).

Pro nalézací řízení je typická zásada arbitrárního pořádku. Tato zásada znamená, že zákon nepředepisuje žádná zvláštní období či úseky řízení, to je považováno za jeden celek. Na místo této zásady uplatňující se v nalézacím řízení odpovídá účelu vykonávacího řízení zásada legálního pořádku, kde vykonávací řízení je rozděleno do jednotlivých úseků. V prvé z nich se rozhoduje o nařízení výkonu rozhodnutí, popřípadě o zamítnutí návrhu, v druhé pak, vyhoví-li soud návrhu, dochází k vlastnímu provedení nařízeného výkonu. I toto provádění výkonu rozhodnutí se pak u jednotlivých druhů výkonů rozhodnutí (typicky např. u prodeje nemovitostí či spoluvlastnického podílu) rozpadá do mnoha dalších fází. Každá z těchto fází má své přesné ohraničení. Může být typická tím, že v ní vystupují další účastníci řízení, kteří v předcházejících fázích nevystupovali a zákon jim jen pro určité fáze vykonávacího řízení přiznává konkrétní procesní práva a povinnosti.

2. 3 Subjekty vykonávacího řízení

Procesní subjekty jsou jedním z pojmových prvků civilního procesu, bez nich nemůže probíhat žádné soudní řízení ve věcech civilních. Rozlišujeme základní a zvláštní subjekty, kdy základními jsou účastníci řízení a soud.

Účastníci vykonávacího řízení nejsou označeni jako žalobce a žalovaný, tj. stejně jako v řízení nalézacím, nýbrž jako oprávněný a povinný (§ 255 odst. 1 OSŘ). U výkonu rozhodnutí nebo schválené dohody o výchově nezletilých dětí a o úpravu styku s nimi anebo u výkonu rozhodnutí o navrácení dítěte jsou účastníky navrhovatel a ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. V těchto případech se narozdíl od úpravy účastníků pro výkon rozhodnutí užíje obecná definice účastníků z nalézacího řízení v ust. § 94 odst. 1 OSŘ.

Oprávněný představuje osobu, již náleží právo, kdežto povinný je osoba, která je zavázána k výkonu plnění. Tato procesní situace odpovídá tomu, že proti sobě stojí dvě strany, a to věřitel v postavení navrhovatele, oprávněného a jím označený dlužník v postavení povinného. Takto vymezený okruh účastníků vykonávacího řízení není úplný. Takové vymezení účastníků vychází ze zjednodušeného pohledu, kdy na soud se obrací oprávněný,

⁸ Viz kupř. § 343 odst. 3 OSŘ.

který žádá, aby v jeho prospěch soud vynutil u jiného povinnost, kterou mu někdo jiný dobrovolně nesplnil.⁹

Neposuzuje se, zda oprávněný je či není „ve skutečnosti“ nositelem práva, jež má být vykonáno, ale zda k výkonu předkládá právo, jež je podloženo způsobilým titulem pro výkon rozhodnutí. Ve vztahu k oprávněnému a povinnému coby ústředních pojmů účastenství ve vykonávacím řízení z toho také plyne, že se nevymezují tím, že by tyto osoby byly nositeli subjektivního práva nebo povinnosti, nýbrž tím, že oprávněnému bylo kvalifikovaným způsobem přiznáno určité plnění a povinnému uložena odpovídající povinnost.

Otázku věcné legitimace zkoumá soud teprve při rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí, a to jen z hlediska materiální a formální vykonatelnosti titulu pro výkon rozhodnutí. Proti jinému či ve prospěch jiného, než kdo je označen v rozhodnutí jako povinný či oprávněný, lze nařídit a provést výkon rozhodnutí jen tehdy, jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost či právo z vykonávaného rozhodnutí, a to až po jeho vydání (srov. § 256 OSŘ). Problematických aspektů přechodu práv a povinností z vykonávaného rozhodnutí je hned několik. Z právní úpravy obsažené v § 256 odst. 2 OSŘ vyplývá, že přechod povinnosti nebo práva lze ve vykonávacím řízení prokázat jen listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem pokud nevyplývá přímo z právního předpisu jinak. K převodu práva na straně oprávněného pak dochází ve většině případů smlouvou o postoupení pohledávky podle § 524 a následujících z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník v platném znění.

V daném případě jde o soukromoprávní listinu, tj. nikoli listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem. Zákonodárce zde jistě neměl namysli ověření kopie této soukromoprávní listiny s originálem a tímto způsobem doložit soudu převod práv z vykonávaného rozhodnutí. Až soudní praxe¹⁰ dovodila, že zákonodárce tímto ustanovením myslel to, že účastníci této smlouvy o soukromoprávním úkonu o postoupení pohledávek, na této listině nechají úředně ověřit podpisy jednajících osob. Do budoucna pak jistě bude vhodné, podle mého názoru, provést úpravu (novelizaci) tohoto ustanovení ve smyslu výše popsaném.

Dalším problematickým aspektem v případě přechodu práv a povinností z titulu pro výkon rozhodnutí je to, když k přechodu či převodu (a je zcela bez významu, zda na straně oprávněné či povinné) dojde po vydání titulu pro výkon rozhodnutí do nabytí právní moci rozhodnutí. Dle mého názoru je na tuto situaci reagováno již v nalézacím řízení, a to

⁹ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 33.

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2053/2004.

postupem dle § 107 OSŘ z vlastní iniciativy soudu rozhodujícím v nalézacím řízení, anebo postupem podle § 107a OSŘ na návrh žalobce v nalézacím řízení.

Ust. § 107 odst. 1 OSŘ stanoví právo soudu na základě vlastního uvážení posoudit, zda je možno v řízení pokračovat, či nikoliv. Není-li možné v řízení ihned pokračovat, soud by měl řízení přerušit. To není v rámci výkonu rozhodnutí možné (§ 254 odst. 2 OSŘ). Proto soudy vyčkávají, odročují jednání atd., což vede ke značným průtahům. Pro případy singulární sukcese stanovuje § 107a OSŘ možnost dosavadního oprávněného navrhnout, aby nabyvatel práva vstoupil do řízení namísto něj. Soud návrhu usnesením vyhová, za předpokladu, že bude přechod práva prokázán a nový účastník bude se vstupem do řízení souhlasit (§ 107a odst. 2 OSŘ).

Soud v obou případech musí rozhodnout o právním nástupnictví na straně žalující či žalované a toto tak zohlednit ve vztahu k již vydanému rozhodnutí v nalézacím řízení do doby, než toto rozhodnutí nabude právní moci. Nestane-li se tak, např. proto, že žalobce nepodá včas (tj. do nabytí právní moci rozhodnutí) návrh na rozhodnutí o procesním nástupnictví, je dle mého názoru takovéto rozhodnutí ve vykonávacím řízení již nevykonatelné, neboť ve výkonu rozhodnutí lze zohledňovat v případě přechodu či převodu práv nebo povinností jen ty skutečnosti, které nastaly na straně povinné či oprávněné až po právní moci vykonávaného rozhodnutí.¹¹ O tomto mém závěru svědčí i dikce ustanovení § 107 OSŘ, kde se výslovně řeší situace, když ztratí účastník po zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno.

Dle mého názoru lze v daném případě zohlednit ve vykonávacím řízení jen tu situaci, když smlouva o postoupení pohledávky uzavřená v době po vydání rozhodnutí do nabytí jeho právní moci nabývá účinnosti až po právní moci tohoto rozhodnutí, neboť z uvedeného případu je zřejmé, že k převod práv došlo až po právní moci tohoto rozhodnutí. Došlo-li k sukcesi před vydáním rozhodnutí bez toho, že by příslušný orgán (v „nalézacím“ řízení) z ní vyvodil odpovídající závěry, není možné pochybení v otázce procesního nástupnictví nebo věcné legitimace „napravit“ až v řízení o výkonu.

Neprovázanost hmotněprávní úpravy na procesněprávní úpravu je dalším aspektem, který lze považovat za problematický. Z hmotněprávního předpisu (konkrétně např. právní úpravy již zmíněné smlouvy o postoupení pohledávky) není platnost tohoto právního úkonu mimo jiných náležitostí vázána na ověřené podpisy jednajících osob, z čehož plyne, že

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1985/2001.

splňuje-li smlouva o postoupení pohledávky jiné zákonem stanovené náležitosti, je platná a účinná a k převodu práva (pohledávky) ve smyslu hmotněprávním jistě došlo.

Může však nastat situace, že jednající osoba, která smlouvu o postoupení pohledávky podepsala, zemře, a je již fakticky nemožné na této listině ověřit její podpis, když ovšem ověření jejího podpisu je nezbytné pro prokázání převodu práv z této smlouvy ve vykonávacím řízení jak již bylo uvedeno shora. Nastává patová situace (v případě, že dlužník dobrovolně neplní), neboť původní věřitel (oprávněný) již nedisponuje hmotněprávním oprávněním (pohledávkou), ta již řádně zmíněnou smlouvou přešla na dalšího oprávněného. Nový oprávněný (tj. právní nástupce věřitele) a řádný nositel hmotněprávního oprávnění (pohledávky) již však nemůže vymáhat pohledávku ve vykonávacím řízení, neboť ve smlouvě o postoupení pohledávky není ověřen podpis jednající osoby a tuto náležitost již nelze doplnit.

Jako řešení této situace se mi jeví žaloba na určení podle § 80 písm. c) OSŘ. Na základě této žaloby soud určí, že došlo k převodu práva nebo povinnosti. Soud zjistí, že podpis na smlouvě o postoupení pohledávky je konkrétní jednající osoby. Naléhavý právní zájem zkoumaný jako základní předpoklad úspěšnosti určovací žaloby by byl dán právě tím, že dlužník neplní závazek, z hmotněprávního hlediska právo označené smlouvou na nového věřitele přešlo, a pro případný výkon rozhodnutí nelze již přechod tohoto oprávnění doložit jinak než právě smlouvou o postoupení pohledávky s ověřenými podpisy ostatních jednajících osob ve spojení s rozhodnutím soudu o tom, že podpis konkrétní jednající osoby je podpisem této osoby. Tato cesta je však zdlouhavá, nejistá, a jistě by stálo za úvahu doplnit do hmotněprávní úpravy požadavek úředně ověřených podpisů jednajících osob na smlouvě o postoupení pohledávek právě s ohledem na požadavek vyjádřený v ustanovení § 256 odst. 2 OSŘ.

Stejný problém může nastat i u převzetí dluhu. Třetí osoba se dohodne s dlužníkem, že přejímá jeho dluh a nastoupí jako dlužník na jeho místo. Smlouva nebude mít ověřené podpisy a následně původní dlužník umře. Dle § 531 OZ musí dát věřitel souhlas s převzetím dluhu. Převzetím dluhu dochází ke změně závazku v osobě dlužníka, kdy na místo původního dlužníka nastupuje dlužník nový, který uzavřel s původním dlužníkem písemnou smlouvu o tom, že jeho dluh přejímá. K této písemné smlouvě musí být dále poskytnut souhlas věřitele se změnou v osobě dlužníka, kterým je podmíněna účinnost smlouvy dlužníků o převzetí dluhu. Funkcí tohoto souhlasu je ochrana věřitele, neboť by dluh mohl převzít dlužník, jehož osoba a majetkové poměry by mohly znamenat zhoršení jeho právního postavení. Souhlas je v obecnějším pohledu vyjádřením zásady „pacta sunt servanda“, neboť závazek nelze měnit jen

z vůle jedné strany, jestliže by s tím nevyjádřila souhlas i strana druhá, jejíž právního postavení se změna bezprostředně dotýká.

Pokud však původní dlužník zemřel, jedinou možností pro věřitele jak uspokojit svou pohledávku ve vykonávacím řízení, je prostřednictvím nového dlužníka. Avšak smlouva o převzetí dluhu bez ověřených podpisů je pro věřitele ve vykonávacím řízení k ničemu a nový dlužník jen těžko bude chtít poskytnout součinnost k ověření svého podpisů. I v této situaci se domnívám, že je možné postupovat stejně jak jsem uvedla výše, tedy prostřednictvím žaloby na určení.

Pokud by věřitel souhlas neposkytl, nenastaly by právní účinky smlouvy dlužníků o převzetí dluhu a ke změně v osobě dlužníka by nedošlo. Vznikl by jen právní vztah mezi původním a novým dlužníkem na základě smlouvy o převzetí dluhu, věřitel by však s novým dlužníkem v žádném právním vztahu nebyl a oprávněně by mohl vymáhat plnění dluhu po původním dlužníkovi.

Souhlas věřitele s převzetím dluhu novým dlužníkem je tedy jednostranný právní úkon věřitele adresovaný buď původnímu dlužníkovi nebo přejímateli dluhu. Pro tento úkon není předepsána žádná forma, může se uskutečnit písemně, ústně i konkludentním jednáním, věřitel jej může učinit současně s uzavřením smlouvy o převzetí dluhu nebo i dodatečně. Tento projev vůle věřitele způsobuje, že od okamžiku, kdy dojde původnímu dlužníkovi nebo přejímateli dluhu, stává se smlouva o převzetí dluhu účinnou a k plnění dluhu je zavázán nový dlužník, zatímco povinnost původního dlužníka k plnění dluhu zaniká.¹²

Věřitel by proto měl pamatovat, že je nutné nechat pro možný výkon rozhodnutí podpisy dlužníků ověřit, tak aby mohl v případě potřeby svou pohledávku uplatnit v rámci výkonu rozhodnutí. Z výše uvedeného se domnívám, že pokud nastane situace, kdy dojde k převzetí dluhu a dlužníci odmítnou nechat ověřit své podpisy, věřitel není povinen souhlasit s převzetím dluhu. Pak převzetí dluhu nemá pro vykonávací řízení význam a nadále se povede výkon rozhodnutí proti původnímu dlužníkovi.

Dalším základním procesním subjektem je soud. Zjištění příslušnosti soudu musí soud podrobit zkoumání před nařízením výkonu rozhodnutí. Musíme rozlišovat mezi příslušností věcnou a místní.

Věcně příslušným soudem jak k nařízení tak i k provedení výkonu rozhodnutí je vždy okresní soud. Žádný jiný soud, a to ani v případech, kdy nalézacím soudem byl krajský soud jako soud prvního stupně ve věcech obchodních, nemůže jako soud prvního stupně působit.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.7.2009, sp. zn. 23 Cdo 1737/2009.

Pokud je dán nedostatek ve věcné příslušnosti soudu, okresní nebo krajský soud předloží věc se zprávou o tom svému nadřízenému vrchnímu soudu, jestliže věc podle jeho názoru náleží do věcné příslušnosti okresních, krajských nebo vrchních soudů, popřípadě soudů zřízených k projednávání a rozhodování věcí určitého druhu, nebo Nejvyššímu soudu, jestliže věc podle jeho názoru náleží do věcné příslušnosti Nejvyššího soudu. Účastníci řízení mají právo se k tomuto postupu a k soudem uváděným důvodům vyjádřit. Vrchní soud (Nejvyšší soud) pak rozhodne, které soudy jsou k projednání a rozhodnutí věci příslušné v prvním stupni, není-li sám věcně příslušný (§ 104a OSŘ).

Jako místně příslušný soud k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí je stanoven obecný soud povinného. Z tohoto pravidla jsou však stanoveny různé výjimky. Při posuzování otázky, který soud je obecným soudem povinného, nemá občanský soudní řád pro vykonávací řízení žádné zvláštní ustanovení, a proto tu platí podle §254 odst. 1 OSŘ obecné ustanovení § 85 OSŘ o obecném soudu účastníka. Z toho vyplývá, že toto ustanovení rozlišuje podle toho, jde-li o fyzickou osobu, právnickou osobu, či stát, neboť všechny tyto subjekty mohou vystupovat ve vykonávacím řízení jako povinná strana.

2. 4 Titul pro výkon rozhodnutí

Právní akt, který je podle zákona způsobilým podkladem pro nařízení a provedení výkonu rozhodnutí, se v nauce i praxi nazývá titulem pro výkon rozhodnutí popř. exekučním titulem.¹³ Obecně je spojovacím článkem mezi řízením nalézacím a řízením vykonávacím. Je chápán jako nezbytná podmínka pro možnost nuceného zásahu do jinak Listinou základních práv a svobod chráněné sféry dlužníka.

Titul pro výkon rozhodnutí představují nejen vykonatelná rozhodnutí vydaná soudy, ale také další rozhodnutí a smíry či zápisy uvedené v § 274 písm. a) – i) OSŘ. Nejedná se pouze o rozhodnutí vydaná soudy v občanském soudním řízení, ale také rozhodnutí vydaná v trestním řízení a ve správním soudnictví, ale také rozhodnutí jiných orgánů v jiných řízeních (správní, daňové apod.), jakož i jiné tituly, které vůbec nemají charakter rozhodnutí a jde o listiny, v nichž jsou v písemné podobě obsahově zachyceny právní úkony dlužníka a věřitele

¹³ „Předpokladem pro nařízení soudního výkonu rozhodnutí je vedle náležitostí návrhu vykonatelné rozhodnutí jako podklad tohoto výkonu, tj. listina vydaná k tomu oprávněným orgánem (§ 251 a § 274 OSŘ.), která má potřebnou formu a obsah a která ukládá určitému subjektu povinnost něco plnit.“ viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18.2.1981, sp. zn. Cpj 159/79.

(notářské a exekutorské zápisy). Titulem pro výkon rozhodnutí proto může být jen to, co je jakožto způsobilý podklad výkonu rozhodnutí zákonem vysloveně uznáno.

Taktéž seznam přihlášených pohledávek sestavený insolvenčním správcem v insolvenčním řízení vedeném proti úpadci, tedy povinnému, může být titulem pro nařízení výkonu rozhodnutí.¹⁴ Věřitel totiž může uspokojení své neuspokojené pohledávky proti dlužníkovi požadovat i po skončení insolvenčního řízení, nebyla-li jeho pohledávka plně uspokojena. Každý z věřitelů však již musí postupovat individuálně. Titulem je přihláška, která byla jako zjištěná insolvenčním správcem pojata do seznamu přihlášek.¹⁵ Objevil se názor, že oprávněný pokud nepředloží „úplný“ seznam přihlášených pohledávek, neprokázal existenci titulu pro výkon rozhodnutí. Tento závěr nemůže obstát jak vyplývá ze soudní praxe.¹⁶

Titulem pro výkon rozhodnutí se vymezují subjekty, o jejichž prosazení práv či vynucení povinností má při výkonu rozhodnutí jít, co je obsahem těchto práv a povinností, jakož i jejich rozsah, způsob plnění a lhůtu ke splnění, tedy přesný a nepochybný způsob vymezení jejich práv a povinností a dalších náležitostí. Toto je materiální náležitostí titulu pro výkon rozhodnutí. U nepeněžitých plnění je způsob plnění předurčen již obsahem titulu pro výkon rozhodnutí, zatímco u peněžitých plnění se ponechává volba způsobu a tím i předmětu majetkového postihu na věřiteli.

Předpokladem vynutitelnosti je vykonatelnost rozhodnutí, což představuje formální náležitost titulu pro výkon rozhodnutí. Tedy aby bylo dosaženo věcného řešení právního konfliktu, musí být řízení konečné a řešení konfliktu autoritativní. Konečnost představuje právní moc rozhodnutí. Rozhodnutí však může být vykonatelné, aniž by bylo pravomocné. V tomto případě mluvíme o předběžné vykonatelnosti. Autoritativnost je vyjádřena v institutu tzv. vykonatelnosti rozhodnutí. Formální vykonatelnost¹⁷ rozhodnutí potvrzuje připojením tzv. doložky vykonatelnosti na toto rozhodnutí ten orgán, který rozhodnutí vydal.¹⁸ Soud je však vždy ve vykonávacím řízení oprávněn přezkoumávat správnost tohoto potvrzení. Formální vykonatelností se rozumí to, kdy lhůta ke splnění uložené povinnosti uložená rozhodnutím, titulem pro výkon rozhodnutí, již uplynula a povinný uloženou povinnost nesplnil. Podmínky materiální vykonatelnosti vykonávaného rozhodnutí stanoví § 261a OSŘ.

¹⁴ § 189 zákona č. 182/2006 Sb. v platném znění (insolvenční zákon).

¹⁵ § 189 zákona č. 182/2006 Sb. v platném znění (insolvenční zákon) v porovnání s § 274 písm. h) OSŘ.

¹⁶ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31.3.2003, sp. zn. 9 Co 251/2003-65.

¹⁷ Formální vykonatelnost soudních rozhodnutí je upravena u jednotlivých druhů soudních rozhodnutí v části třetí (srov. § 160 až 162, § 171, § 172 a § 175 OSŘ).

¹⁸ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 2006, s. 526. Autor: Jiří Mikeš.

Rozhodující podmínkou materiální vykonatelnosti rozhodnutí je to, aby byl zcela určitě a srozumitelně vymezen v rozhodnutí obsah a rozsah práv a povinností. Nelze-li z titulu pro výkon rozhodnutí náležitosti materiální vykonatelnosti uvedené v § 261a odst. 1 OSŘ dovést ani výkladem, nemůže být takový titul způsobilým podkladem pro nařízení výkonu rozhodnutí.

V zájmu právní jistoty je pravomocné rozhodnutí závazné a nezměnitelné i v případě, že se odchyluje od hmotně právní skutečnosti nebo je s ní přímo v rozporu. Okolnost, že předprocesní (hmotněprávní) stav se více nebo méně liší od obsahu pravomocného rozhodnutí, je naprosto obvyklá a přirozená.

Pokud jde o rozsudek ukládající povinnost, stane se vykonatelným, jakmile uplyne lhůta k plnění. Povinnost soudem uloženou je třeba splnit do tří dnů od právní moci rozsudku, pokud soud nestanoví lhůtu delší nebo nestanovil, že peněžité plnění se může stát ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti určil. Pokud titul pro výkon rozhodnutí neobsahuje určení lhůty ke splnění povinnosti, má se za to, že je povinnosti třeba splnit do 3 dnů, to neplatí u vyklizení bytu, kde lhůta k plnění činí 15 dní od právní moci rozhodnutí. Je však třeba poznamenat, že toto pravidlo se vztahuje pouze k soudním rozhodnutím, a nelze je použít pro rozhodnutí jiných orgánů či jiných typů titulů pro výkon rozhodnutí, kde lhůta k plnění musí vyplývat z tohoto titulu pro výkon rozhodnutí.

Odchylná úprava se týká rozsudků soudů předběžně vykonatelných, kdy lhůta k plnění běží od jejich doručení. Stejně tak i usnesení, která jsou předběžně vykonatelná téměř všechna. Předběžně vykonatelné jsou rozsudky odsuzující k plnění výživného nebo pracovní odměny za poslední tři měsíce před vyhlášením rozsudku, a také rozsudky o navrácení dítěte, vydané v řízení o navrácení dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí podle § 193a OSŘ. Na návrh může soud předběžnou vykonatelnost vyslovit, jestliže by jinak účastníku hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy. V případě usnesení lhůta k plnění počíná běžet od doručení usnesení, jejím uplynutím je usnesení vykonatelné.

Vykonatelnost rozhodnutí je zásadně vázána na řádné doručení rozhodnutí povinnému. Právě sem je většinou soustředěna pozornost vykonávacího soudu, prověřuje-li, zda potvrzení o vykonatelnosti je věcně správné.

Není-li vykonávaný titul rozhodnutím, musí požadavky na materiální vykonatelnost vyplývat z obsahu listiny, v případě potřeby vykládané i v souvislosti s právním předpisem, podle něhož byla vydána. Pokud tedy není v těchto titulech stanovena lhůta, musí se hledat lhůta podpůrně v právních předpisech, podle kterých byl vykonatelný titul vydán. Na tituly, které se v soudním řízení vykonávají podle § 274 OSŘ, se použije jen § 261a odst. 1 a 4 OSŘ.

Znamená to mimo jiné, že tyto tituly nejsou vykonatelné, neobsahují-li v rozporu se zákonem lhůtu k plnění a rozdělení povinnosti k dělitelnému plnění mezi více povinných, jestliže tyto náležitosti nevyplývají ani z právních předpisů, na základě kterých byly vydány.

Soud v řízení o výkonu rozhodnutí ani v řízení nalézacím není oprávněn u těchto titulů náležitosti materiální vykonatelnosti doplňovat nebo nahrazovat. Procesním následkem je, že návrh na nařízení výkonu rozhodnutí podle titulu nevykonatelného po stránce materiální musí soud zamítnout. V případě, že by byl výkon rozhodnutí přesto nařízen, musí být kdykoliv i bez návrhu zastaven.

Nedostatek materiální vykonatelnosti může být důvod zmatečnosti. Rozhodne-li odvolací soud v pravomocném usnesení, že návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nelze vyhovět, protože k výkonu navržený rozsudek soudu, jeho usnesení ve věci samé nebo jeho platební rozkaz, popřípadě směnečný nebo šekový platební rozkaz, nelze z materiálního hlediska vykonat, jde o zmatečnost, která je důvodem ke zrušení těchto k výkonu navržených rozhodnutí (§ 229 odst. 2 písm. c) OSŘ).¹⁹

Rozhodnutí, které lze na dlužníku vynutit výkonem rozhodnutí, může tedy být výsledkem řízení zahájeného na návrh, v němž je uplatňován nárok na splnění povinnosti vyplývajících ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva. O nic takového nemůže jít v případě rozhodnutí o osobním stavu ani v případě rozhodnutí o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není. Obsahuje-li však takové rozhodnutí i výrok o náhradě nákladů řízení, je splnění této povinnosti vynutitelné výkonem rozhodnutí.

S problematikou předběžně vykonatelných rozhodnutí, a to zejména rozsudků odsuzujících k plnění výživného jako velmi frekventovaných titulů pro výkon rozhodnutí, úzce souvisí problém následné změny tohoto rozhodnutí odvolacím soudem za situace, kdy je již podle takového předběžně vykonatelného rozsudku nařízen a prováděn výkon rozhodnutí. OSŘ pamatuje na tyto případy v ustanovení § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ, podle kterého lze takto nařízený výkon rozhodnutí i bez návrhu zastavit, jestliže je tento rozsudek zrušen nebo se stal neúčinným. Potud není s tímto žádný problém, ten však nastává v situaci, kdy je již na takto vymáhanou povinnost (uloženou následně zrušeným předběžně vykonatelným rozsudkem) již vymoženo plnění, které je oprávněným již také spotřebováno. Jde např. o výživné pro nezletilé dítě, které je povinnému sráženo v rámci výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy. Podle § 99 odst. 1 zákona o rodině však platí, že spotřebované výživné se nevrací. To platí i o výživném, které oprávněné dítě dostalo od povinného v rámci výkonu

¹⁹ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2048. Autor: Ljubomír Drápal.

rozhodnutí. Povinný se tak již nemůže úspěšně domáhat vrácení tohoto plnění, byť byl v nalézacím řízení se svým odvoláním proti předběžně vykonatelnému rozsudku úspěšný a tento rozsudek byl v odvolacím řízení zrušen.²⁰

Z uvedeného vyplývá, jak nesmírně důležitá je rychlost v rozhodování soudů v nalézacím řízení o odvoláních proti předběžně vykonatelným rozhodnutím, neboť právě u těchto typů titulů pro výkon rozhodnutí fakticky hrozí povinnému subjektu největší újmy v jeho právech a oprávněných zájmech v důsledku vedených výkonů rozhodnutí. Proto by do budoucna bylo jistě vhodné uvažovat o doplnění právní úpravy o lhůty pro rozhodování o opravných prostředcích u předběžně vykonatelných rozhodnutí, když současná právní úprava tuto lhůtu neupravuje.

²⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1716/08.

3. Obecný úvod do právní úpravy exekučního řízení a jeho vztah k vykonávacímu řízení

3. 1 Obecný úvod do právní úpravy exekučního řízení

Na věřiteli spočívá volba, kterým z možných způsobů vedoucím k uspokojení jeho vymahatelné pohledávky, se vydá v případě, že jeho dlužník neplní řádně a včas a on má proti tomuto dlužníkovi vykonatelný titul pro uvedenou pohledávku.

Exekuci lze nařídit, stejně jako výkon rozhodnutí, jen na návrh oprávněného. Na rozdíl od výkonu rozhodnutí návrh na provedení exekuce musí obsahovat navíc označení exekutora, který má být pověřen provedením exekuce. Dále musí obsahovat obecné náležitosti podání, z nichž musí být patrné, kdo ho činí, které věci se týká a co sleduje. Samozřejmě musí být podepsán a datován (§ 38 EŘ).

Kromě obecných náležitostí musí také obsahovat jméno, příjmení a bydliště účastníků, přesné označení exekučního titulu, uvedení povinnosti, která má být exekucí vymožena, údaj o tom, zda a v jakém rozsahu povinný vymáhanou povinnost splnil, popřípadě označení důkazů, kterých se oprávněný dovolává.

Nově se návrh na nařízení exekuce podává k exekutorovi, nikoliv k soudu.²¹ Neobsahuje-li návrh na nařízení exekuce všechny stanovené náležitosti nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý, vyzve nejpozději do 15 dnů exekutor oprávněného, kterému byl doručen návrh na nařízení exekuce, aby návrh opravil nebo doplnil. Určí mu lhůtu a poučí ho o tom, jak je třeba opravu nebo doplnění provést. Není-li v určené lhůtě návrh řádně opraven nebo doplněn a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo není-li přiložen exekuční titul (vyjma případu, kdy exekuční titul vydal exekuční soud), soud sám nebo na návrh exekutora exekuční řízení zastaví. O těchto následcích musí být oprávněný poučen (§ 39 EŘ).

Je nutné uvést, že zastavení řízení ve výše uvedeném případě je terminologicky zcela nekonzistentní s terminologií dosavadní. Doposud se vždy pro nedostatky podání odmítalo, tedy je překvapivé, že nynější terminologie používá pojem zastavení. Nemá to však rozdílné následky vzhledem k tomu, že se také jedná o procesní rozhodnutí. Nevytváří překážku věci pravomocně rozsouzené a oprávněný tedy může podat návrh znovu.

Okamžikem dojití návrhu k exekutorovi je zahájeno řízení. Pokud návrh obsahuje všechny náležitosti a je srozumitelný a určitý, musí exekutor s žádostí o pověření návrh

²¹ Důvodem této změny bylo odbřemenění soudů a k tomu viz blíže následující podkapitola.

společně se všemi přílohami předložit ve lhůtě 15 dnů příslušnému exekučnímu soudu. Uvedená lhůta je procesní, takže se do ní nezapočítává den, kdy došlo k doručení návrhu exekutorovi, a lhůta je zachována, pokud je patnáctý den návrh na nařízení exekuce odeslán elektronicky exekučnímu soudu anebo v případě, kdy komunikace nemůže proběhnout elektronicky je odevzdán orgánu, který je povinen jej doručit. V případě, že návrh neobsahuje stanovené náležitosti, nebo je nesrozumitelný nebo neurčitý, uvedená lhůta neběží a dochází k odkladu běhu lhůty, a lhůta běží až ode dne doručení formálně správného návrhu či zákonem požadovaných příloh (§ 44 odst. 1 EŘ).

Soudní exekutor nezkontroluje před předložením návrhu soudu, zda jsou splněny stanovené předpoklady pro nařízení exekuce, ale činí tak až soud. Exekutor pouze zkoumá formální náležitosti návrhu, tzn. určitost a srozumitelnost a zda obsahuje stanovené náležitosti a je připojen exekuční titul, případně listiny prokazující přechod práva či povinnosti nebo listiny osvědčující splnění vzájemné povinnosti či podmínky. Návrh na nařízení exekuce došlé soudu po 1. 11. 2009 se neprodleně postoupí s neformálním přípisem exekutorovi podle § 55b odst. 4 EŘ.²² Také žádost exekutora exekučnímu soudu o pověření provedením exekuce má zákonem stanovené náležitosti (§ 44 odst. 2 EŘ). Soud pak přezkoumá podklady předložené mu exekutorem, především zda navrhujícímu oprávněnému (věřiteli) svědčí exekuční titul.

Novelou exekučního řádu z roku 2009, která byla provedena z. č. 286/2009 Sb. došlo ke změně úpravy nakládání s majetkem povinného, kdy do ustanovení § 44a odst. 1 EŘ bylo doplněna výjimka z nakládání s majetkem povinného. Spočívá v rozšíření upokojujání základních životních potřeb jak na osobu povinného, tak především na osoby, ke kterým má povinný vyživovací povinnost.

Dále novela přinesla v zájmu humanizace exekučního práva určité rozvolnění procesního institutu generálního inhibitoria. Oproti původnímu konceptu absolutní neplatnosti úkonu, kterým povinný generální inhibitorium poruší, se zavádí neplatnost relativní. Trvání na bezvýjimečné neplatnosti i v případě, kdy již exekuce skončila úspěšným vynucením povinnosti anebo možnost dovolat se neplatnosti otevřená neomezeně i pro jiné osoby, v jejichž prospěch nebyla exekuce vedena, nebylo nezbytným omezením práv povinného k dosažení účelu exekučního řízení. Také se zavádí možnost omezení účinků generálního inhibitoria v případě, kdy povinný složí u exekutora jistotu plně kryjící vymáhaný nárok nebo prokáže, že má dostatek jiného majetku k pokrytí pohledávky. Věc z majetku povinného může

²² KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 166. Autor: Zdeněk Kučera.

být ještě v průběhu exekuce za stanovených podmínek prodána. Generální inhibitorium se navíc nevztahuje na povinnou Českou republiku.²³

Tedy po doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí povinný nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, výjma:

- 1) běžné obchodní a provozní činnosti
- 2) uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost (avšak v minimálním standardu, jenž nemůže zahrnovat pořizování jakýchkoliv věcí či služeb, které nejsou nezbytné)
- 3) udržování a správy majetku.

Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný. Právní úkon se však považuje za platný, pokud se neplatnosti právního úkonu nedovolá exekutor, oprávněný, nebo přihlášený věřitel, aby zajistili uspokojení vymáhané pohledávky. Právní účinky dovolání se neplatnosti nastávají od účinnosti právního úkonu, dojde-li exekuční příkaz nebo jiný projev vůle exekutora, oprávněného, nebo přihlášeného věřitele všem účastníkům právního úkonu, jehož neplatnosti se exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel dovolává (§ 44a odst. 1 EŘ).²⁴

Uvažovalo se rovněž, že porušení generálního inhibitoria bude stíháno sankcí neúčinnosti. V tomto případě by však případný postih majetku představoval zapojení jeho nabyvatele do exekučního řízení, což neodpovídá rychlosti a efektivnosti exekuce.²⁵

Dovolat se neplatnosti právního úkonu se může každá z oprávněných osob samostatně, není třeba, aby se dovolávaly všechny, stačí když se dovolá jedna z nich. Forma dovolání se neplatnosti se liší podle toho, která osoba se neplatnosti dovolává. Exekutor se dovolává neplatnosti buď exekučním příkazem nebo jiným projevem vůle (např. dopisem). Ostatní oprávněné osoby se mohou dovolat neplatnosti jakýmkoliv projevem vůle. Zákon formu

²³ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 181. Autor: Martina Kasíková.

²⁴ § 44a odst. 2 EŘ: Složí-li povinný u exekutora částku ve výši vymáhané pohledávky, nákladů exekuce a nákladů oprávněného, exekutor na návrh povinného zruší rozhodnutím zákaz podle § 44a odst. 1 a podle § 47 odst. 4. Exekutor vydá rozhodnutí podle věty první do 7 dnů ode dne, v němž mu byl doručen návrh povinného, a neprodleně ho zašle účastníkům řízení a dalším osobám, jimž byly v rámci exekuce doručeny exekuční příkazy podle § 49 odst. 4. Proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný. Na návrh povinného může exekutor rozhodnout o tom, že se zákaz podle § 44a odst. 1 a podle § 47 odst. 4 nevztahuje na majetek, který povinný uvedl v návrhu, jestliže povinný zároveň doloží, že jeho zbývající majetek zjevně a nepochybně postačuje k uhrazení vymáhané pohledávky včetně nákladů oprávněného a nákladů exekuce. S písemným souhlasem exekutora, oprávněného a všech přihlášených věřitelů může povinný k úhradě vymáhané pohledávky, jejího příslušenství, nákladů exekuce či nákladů oprávněného zpeněžit majetek nebo jednotlivé majetkové hodnoty, nejsou-li postiženy jinou exekucí, nejméně však za obvyklou cenu zjištěnou na základě znaleckého posudku splatnou při podpisu smlouvy k rukám exekutora. § 44a odst. 1 se nepoužije, je-li povinným stát.

²⁵ KORBEL, F. PRUDÍKOVÁ, D. Nad změnami v exekučním řádu. *Právní rozhledy*, 2009, roč. XVII., č. 22, s. 794 – 795.

projevu vůle, kterým se oprávněné osoby dovolávají neplatnosti, nestanoví. Lze však doporučit formu písemnou.²⁶

Komentář uvádí, že relativní neplatnosti se lze dovolat tím, že je povinnému a dalším účastníkům úkonu doručen exekuční příkaz, který postihuje majetek, který byl předmětem úkonu. Aby nastoupily účinky relativní neplatnosti může být exekuční příkaz doručen uvedeným osobám nejenom přímo exekutorem, ale mohou jej doručit i oprávněný nebo přihlášený věřitel. Není rozhodné, zda takový exekuční příkaz byl vydán před uzavřením právního úkonu anebo až poté. Není ani rozhodné, zda byl exekuční příkaz vydán již před doručením usnesení o nařízení exekuce povinnému. Pokud povinný úkon, kterým naloží majetkem uvedeným v exekučním příkazu, učiní až po jeho doručení, jedná se o úkon v rozporu s ustanovením § 47 odst. 4 EŘ a takový úkon je stíhám neplatností absolutní.²⁷

Přikláním se k tvrzení, které je uveden v komentáři. Doručení exekučního příkazu dle mého názoru znamená automaticky dovolání se neplatnosti. Neplatnost právních úkonů povinného je v zákoně uvedena právě pro ochranu oprávněného tak, aby povinný nemohl svůj majetek zcizit a tím zabránit uspokojení pohledávky oprávněného. Tím, že je doručen exekuční příkaz by mělo být právě tomuto zcizení zabráněno.

Exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena a vydá exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen. Exekučním příkazem se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze zákonných způsobů k uspokojení pohledávky přiznané oprávněnému exekučním titulem. Na rozdíl od návrhu na výkon rozhodnutí dle OSŘ oprávněný věřitel nemusí specifikovat způsob provedení exekuce, výběr vhodného a přiměřeného způsobu exekuce k uspokojení pohledávky oprávněného je ponechán na exekutorovi.²⁸ Omezením volby je zde pouze to, aby zvolený způsob exekuce nebyl zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše závazků povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění závazků povinného dosaženo (§ 47 EŘ).

Dalším významným korektivem je to, že zajistit majetek k provedení exekuce lze nejvýše v rozsahu bezpečně postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky včetně příslušenství, které se pravděpodobně stane splatným po dobu trvání exekuce,

²⁶ PREISLER, Pavel. K některým změnám v exekučním řádu. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 10, s. 366.

²⁷ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 183. Autor: Martina Kasíková.

²⁸ Na tomto místě je pak třeba zmínit to, že exekuční tituly dle EŘ nejsou zcela shodné s exekučními tituly dle OSŘ (§ 40 EŘ a § 274 OSŘ). Z uvedeného plyne, že oprávněný v případě své volby, zda se bude domáhat uspokojení své vykonatelné pohledávky ve výkonu rozhodnutí či v exekuci, musí vážit také to, jaký exekuční titul mu svědčí a zda ho lze vykonat v tom či onom řízení. Rozdíly nejsou zásadní, ale existují, a proto je namístě je takto zmínit.

pravděpodobných nákladů oprávněného a pravděpodobných nákladů exekuce (§ 58 EŘ). Účelem uvedených omezení v rámci provádění exekuce je také ochrana povinného před zcela neodůvodněnými zásahy exekutora do majetkové sféry povinného nad rámec, který by zcela postačoval k naplnění účelu exekuce a sledoval by šikanózní vedení exekuce vůči povinnému. Proti exekučnímu příkazu není přípustný opravný prostředek.²⁹

Vedle vymáhání pohledávek na základě exekučního příkazu vykonává exekutor i další činnost. Poskytuje právní pomoc v souvislosti s exekuční činností, sepisuje listiny, zejména exekutorské zápisy osvědčující děje a stav věci (veřejné listiny), přijímá do úschovy, doručuje písemnosti soudu, provádí dražby věcí movitých a nemovitých, spravuje majetek na základě pověření soudu v trestním řízení.

3. 2 Novela exekučního řádu

Zákonem č. 286/2009 Sb. byla provedena novela exekučního řádu, která nabyla účinnosti dne 1. 11. 2009. Na rozsáhlé novele exekučního řádu (z. č. 286/2009, tzv. „střední novela“) byly zahájeny práce hned po nástupu ministra spravedlnosti JUDr. Jiřího Pospíšila a od samého počátku jeho funkčního období byla změně exekučního řádu věnována nadstandardní pozornost. Na přípravě novely se podílela řada odborníků z řad soudců, exekutorů, advokátů a akademické sféry.

Ač se předpokládala pouze jediná novela, byly nakonec předloženy dvě. Důvodem byla okamžitá reakce předkladatele na nedisciplinované chování Exekutorské komory ve vedení centrální evidence exekucí a kárného řízení exekutorů, které vedlo ke zpracování samostatné, tzv. „malé novely“ exekučního řádu, jejímž účelem bylo posílit státní dohled nad činností Exekutorské komory a současně zefektivnit kárné řízení exekutorů.³⁰

Exekutorská komora nedovedla zvládnout svou vlastní samosprávu a právě proto byl dle mého názoru učiněn zásah státu ve formě novely exekučního řádu. Na rozdíl od Advokátní komory, která případné excesy advokátů si umí sama na základě své vlastní pravomoci efektivně vyřešit, Exekutorská komora neuměla a včas nereagovala na kárná

²⁹ § 47 odst. 1 a 2 EŘ: Exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena, a vydá nebo zruší exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen. Exekučním příkazem se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v tomto zákoně. Exekutor je povinen v exekučním příkazu zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše závazků povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění závazků povinného dosaženo. Exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Podle exekučního příkazu se exekuce provede po právní moci usnesení o nařízení exekuce.

³⁰ ŠONKA, Petr. Novelizace exekučního řádu. *Právní rozhledy*, 2009, roč. XVII, č. 12, s. 14.

provinění exekutorů. Tento zásah jasně poukázal na neúnosný stav exekutorské samosprávy a jednání exekutorů. Nutnost zásahu byla evidentní a dlouhé čekání na vytvoření centrální evidence exekucí můj názor zcela potvrzuje.

Důvodová zpráva k uvedenému zákonu č. 286/2009 Sb. uvádí základní prvky nutnosti změny právní úpravy exekuční činnosti. Konkrétně vypočítává „neutěšený stav exekuční agendy, kdy soudy musí vykonávat obecnou administrativu, místo aby měly čas se věnovat věcem, kde je mezi účastníky řízení spor nebo které jsou věcně obtížné.“ To dle mého názoru je velice chvályhodné, neboť agenda soudu je velice široká a soudci často více než soudní činností se musí zabývat výše uvedenou administrativní prací. Právě na tuto zátěž bylo soudci často poukazováno.

Za cíl bylo kladeno zlepšení a zkvalitnění činnosti v rámci exekučního řízení a rovněž převedení nerozhodovací administrativy na exekutory. Důvodová zpráva rovněž výslovně uvádí objektivní nutnost respektování principu proporcionality, resp. posílení ochrany a obrany povinného a třetích osob.³¹

Označením “střední novela“ předpokládá, že se nejedná o změnu poslední. Stav exekucí a jednání exekutorů dle mého názoru byl v některých chvílích více než na pováženou. Povinní v některých chvílích byli nařízením exekuce postavení do velice svízelné situace, která pro ně mohla znamenat zánik jejich existence. Chyběl výskyt určité “humanizace“ exekucí a lidského prvku, který novela má přinést. Právě posílení postavení povinného bylo dle mého názoru velmi důležité a bylo nutné toto posílení provést. S onou humanizací nemohu jinak než souhlasit.

Ona humanizace exekucí se projevuje jednak v požadavku přiměřenosti exekuce a určení pořadí jednotlivých způsobů provádění exekuce (§ 58 odst. 1, odst. 2 EŘ), ve změně institutu generálního inhibitoria, kdy absolutní neplatnost právního úkonu dlužníka byla nahrazena neplatností relativní (§ 44a odst. 1 EŘ), zavedením nezabavitelné částky při provádění exekuce srážkami ze mzdy (§ 304b OSŘ), jakož i zvýšením nezabavitelné částky při provádění exekuce prodejem movitých věcí (§ 322 odst. 2 lit. d) OSŘ) a v řadě dalších ustanovení včetně poměrně významného ust. § 44a odst. 2-4 EŘ.³²

³¹ DÁVID, Radovan. Exekutorská činnost ve světle novely 286/2009 Sb. *Právní fórum*, 2009, č. 10, s. 404.

³² BENÍKOVÁ, Dagmar. Několik úvah nad připravovanou změnou exekučního řádu. *Bulletin Advokacie*, 2010, č. 6, s. 40.

4. Výhody a nevýhody výkonu rozhodnutí a exekuce

Věřitel se domáhá výkonu svého individuálního práva, které mu bylo přiznáno soudním rozhodnutím nebo je založeno jiným exekučním titulem. Výběr vhodného způsobu, jak se domoci uspokojení své pohledávky, není snadný a zásadně záleží na konkrétních okolnostech případu.

Ze srovnání právní úpravy exekuce s úpravou soudního výkonu rozhodnutí vyplývá, že se postup v nich podstatně neliší. Přesto je soudní výkon rozhodnutí v průměru neefektivní a zdoluhavý, avšak opírá se o důstojnost a autoritu soudní moci, naopak exekuce je nepoměrně rychlejší a efektivnější, ale je doprovázena řadou konfliktů a negativních reakcí. Oba způsoby výkonu rozhodnutí jsou přeci jen v některých aspektech zásadně rozdílné.³³

Hlavním rozdílem mezi těmito dvěma řízeními (podle OSŘ a EŘ) k vymožení pohledávky je především skutečnost, že zatímco u exekuce je ponechán způsob jejího provedení na exekutorovi, tedy exekutor sám v daném případě rozhoduje o tom, zda nařídí srážky ze mzdy, prodej movitých či nemovitých věcí apod., v případě soudního výkonu rozhodnutí musí věřitel podat soudu návrh na výkon rozhodnutí konkrétním způsobem. Tedy u výkonu rozhodnutí věřitel sám zvažuje nejvhodnější řešení, hledá majetek či zaměstnavatele dlužníka a je tedy on sám tím, kdo se aktivně podílí na vymáhání své pohledávky. Naopak v případě exekuce veškerá hledání postižitelného majetku a práv a rozhodování o nich ponechává věřitel čistě na exekutorovi.

Rozdílnost vychází z toho, že v mnoha případech je oprávněnému znám rozsah postižitelného majetku a práv povinného a oprávněný může mít z jistých důvodů zájem na tom, aby výkon rozhodnutí probíhal pouze jím zvoleným způsobem, např. srážkou ze mzdy či prodejem movitých věcí apod. Oprávněný nemusí mít zájem na tom, aby byl postižen také nemovitý majetek povinného, který by tak mohl znamenat zcela neadekvátní dopad do osobní sféry povinného a jeho rodiny tím, že by přišli o své bydlení a podobně, např. proto, že oprávněný může být v příbuzenském či přátelském vztahu k povinnému a jeho rodině.

Dalším důvodem pro možnost volby oprávněného mezi exekucí a konkrétním výkonem rozhodnutí může být i to, že oprávněný nemusí mít při zahájení exekuce dostatek finančních prostředků na složení zálohy exekutorovi na provedení exekuce. Za této situace pak zaplacení soudního poplatku za výkon rozhodnutí podle OSŘ může být s ohledem na

³³ VYDRA, Jan. Vyřeší novelizace problémy exekučního řádu? *Právní rozhledy*, 2009, roč. XVII., č. 1, s. 53.

majetkovou situaci oprávněného pro něho výhodnější (s ohledem na výši vymáhané pohledávky) než zaplacení zálohy požadované exekutorem.

Každá varianta je finančně jinak náročná. U výkonu rozhodnutí se platí soudní poplatky vždy (není-li zde poplatník od placení soudního poplatku osvobozen věcně či osobně). Zákon o soudních poplatcích stanoví výši poplatku v Položce 16, kde dělí soudní poplatky podle toho, zda se jedná o výkon rozhodnutí na peněžitě plnění do 15.000,- Kč nebo nad 15.000,- Kč, kdy soudní poplatek se pohybuje v rozmezí od 300,- Kč do 50.000,- Kč. Ve třetí skupině se nacházejí ostatní případy, kdy je soudní poplatek stanoven ve výši 1.000,- Kč.³⁴

Ve výkonu rozhodnutí existuje osvobození od soudních poplatků jak osobní³⁵, kde dochází následně k přenosu poplatkové povinnosti³⁶, tak také věcné osvobození např. v případě výkonu rozhodnutí k vymožení pohledávek ze soudních poplatků, z peněžitých trestů, pokut a nákladů řízení vymáhaných státem, ale také např. v případě vymáhání pohledávek ze vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a dětí. V exekučním řízení jde pak o osvobození věcné, oprávněný zde žádný soudní poplatek za nařízení exekuce neplatí. Týká se to však pouze nařízení exekuce, nikoli jiných úkonů soudu v exekučním řízení (jak vyplývá např. z poznámky č. 2 u Položky 16, ze které je zřejmé, že zpoplatněn bude např. návrh na zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ).

Musíme však mít na paměti, že v tomto případě oprávněný za návrh na nařízení exekuce sice neplatí soudní poplatky, ale platí zálohu na náklady exekuce a odměnu exekutora, což ve většině případů přesáhne hodnotu soudního poplatku ve výkonu rozhodnutí.

Závěrem můžeme říci, že pokud si oprávněný vybere výkon rozhodnutí, může to být pro něj po finanční stránce lepší volba. Musí však přesně vědět, jaký je majetkový stav povinného a vhodný způsob výkonu rozhodnutí, kterým chce dosáhnout uspokojení své pohledávky. Pokud tyto informace nezná, a to ani po využití prostředků, které může uplatnit v rámci činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí, je pro něj pravděpodobně výhodnější exekuce. Jedinou povinností oprávněného je určit exekutora. Musí však počítat s pravděpodobně vyššími náklady než při výkonu rozhodnutí soudním vykonavatelem.

Právo zvolit si exekutora může být právě důvodem pro opačnou variantu, tedy volbu exekuce místo výkonu rozhodnutí. Oprávněný si tak může „svého exekutora“ vybrat na základě různých kritérií (doporučení známých, článků v médiích, osobní zkušenosti z jiných

³⁴ Např. soudcovské zástavní právo.

³⁵ § 11 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích v platném znění.

³⁶ § 2 odst. 3 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích v platném znění.

případů apod.), zatímco v případě výkonu rozhodnutí provádí tento výkon rozhodnutí zásadně příslušný soud (podle OSŘ) a v rámci soudu pak zákonný soudce, vyšší soudní úředník či vykonavatel (vždy však dle rozvrhu práce daného soudu). Zde si tedy oprávněný zásadně nemůže vybrat konkrétní osobu, která by výkon rozhodnutí prováděla. Na místě je však třeba upozornit na to, že exekutor by byl vyloučen z provedení exekuce v případě, byl-li by důvod pochybovat o jeho nepodjatosti s ohledem na poměr k věci, účastníkům exekučního řízení či jejich zástupcům (§ 29 EŘ), a proto výběr exekutora souvisí na straně oprávněného s důvěrou v tuto osobu, ale nemůže jakkoli stát na blízkém osobním propojení těchto osob.

Je potřeba zde zmínit i to, že oprávněný může dát přednost exekučnímu vymáhání své pohledávky před jejím vymáháním ve vykonávacím řízení také proto, že z podstaty těchto úprav (OSŘ a EŘ) vyplývá, že EŘ má poměrně krátké zákonné procesní lhůty pro nařízení exekuce a další krátké zákonné procesní lhůty pro provedení exekuce, což je upraveno v exekučním řádu nově (jakož i např. to, že proti exekučnímu příkazu a příkazu k úhradě nákladů exekuce není odvolání přípustné), což vše exekuční řízení urychluje. Vykonávací řízení podle OSŘ takovéto zákonné procesní lhůty stanoveny nemá (není stanovena žádná zákonná procesní lhůta pro rozhodnutí o návrhu oprávněného na výkon rozhodnutí konkrétním způsobem), a proto může probíhat k nelibosti oprávněného toto vykonávací řízení pomaleji.

Volba soudního exekutora není omezena ani bydlištěm oprávněného, ani bydlištěm povinného. Návrh je však třeba podat u věcně a místně příslušného soudu, tedy obecného soudu povinného. I v tomto se nachází rozdíl od vykonávacího řízení dle OSŘ, neboť v exekučním řízení je místně příslušný vždy obecný soud povinného (s dále uvedenou výjimkou), kdežto ve vykonávacím řízení se místní příslušnost různí.

Tato rozdílnost v právních úpravách vychází dle mého názoru z toho důvodu, že v rámci výkonu rozhodnutí, kde se již předem určuje konkrétní způsob výkonu rozhodnutí, je již zohledněn výběr konkrétního způsobu výkonu rozhodnutí, což samozřejmě u exekuce nepřichází v tomto stadiu do úvahy (konkrétní způsob provedení exekuce zvolen není). Proto podává oprávněný návrh na výkon rozhodnutí u místně příslušného soudu, a to již s ohledem na zvolený způsob výkonu rozhodnutí. V případě prodeje nemovitostí, či soudcovského zástavního práva, to znamená, že jde-li o postižení nemovitosti povinného v Ostravě, návrh na výkon se podá k Okresnímu soudu v Ostravě. Kdežto v případě exekučního řízení oprávněný určuje pouze exekutora, nevybírá konkrétní způsob exekuce. Může si vybrat jakéhokoliv exekutora, tudíž na konkrétním příkladě, který jsem výše uvedla, by to znamenalo, že i přesto že potencionálně exekucí postižitelná nemovitost se nachází v Ostravě, oprávněný může být

např. z Prahy a exekutora si může vybrat např. z Brna, místní příslušnost bude vždy dána bydlištěm, sídlem či místem podnikání povinného či místem, kde má povinný svůj majetek, jde-li o právnickou osobu, která nemá sídlo v České republice (§ 45 EŘ). V případě výkonu rozhodnutí je pak sledováno zásadně hledisko praktické, kdy je účelné, aby prodej nemovitostí byl veden tam (u toho příslušného soudu), kde nemovitost leží, a to pro znalost prostředí a blízkou dostupnost soudu k nemovitosti (ohledání nemovitosti při jejím oceňování, oceňování práv a povinností, které na nemovitosti vážnou apod. k provedení dražby).

Je možné uvažovat nad tím, zda by nebylo vhodné de lege ferenda zavést i příslušnost exekutorů tak, jak je to v OSŘ. Domnívám se však, že tato volba daná na výběr je více než vhodná. Můj názor vychází z toho, že je možné pohledávku vymoci právě na základě občanského soudního řádu a exekučního řádu. Volba mezi těmito způsoby a jejich různými právními úpravami dává oprávněnému možnost zvolit si řízení výhodnější pro něj a tedy v případě exekučního řízení i jakéhokoliv exekutora. Oprávněný má na základě toho velmi širokou škálu výběru, kterou může učinit na základě doporučení, zkušenosti či zjištění jiných osob či ze své vlastní zkušenosti. Z hlediska nákladů to pro oprávněného může být více náročné než v případě výkonu rozhodnutí dle OSŘ, avšak s touto variantou musí "rozumný" oprávněný, který si vybere exekuci předem počítat.

Soud rozhoduje o nařízení exekuce usnesením. V tomto rozhodnutí zároveň pověří označeného exekutora provedením exekuce, aniž by však stanovil, jakým způsobem má být exekuce provedena. Exekutor následně zjistí informace o majetku povinného a v exekučním příkazu sám rozhodne o způsobu provedení exekuce.

V exekučním řízení je pro rozhodnutí soudu o nařízení exekuce stanovena relativně krátká lhůta 15 dnů a s ohledem na organizační možnosti exekutorské kanceláře je zde velká šance, aby toto řízení probíhalo rychleji než u soudu. Záleží ovšem také na způsobu prováděné exekuce.

V době po nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce je povinný omezen v dispozici s majetkem, který je postižen výkonem rozhodnutí nebo exekucí.³⁷ I v tomto případě se nachází rozdíly v úpravě mezi jednotlivými řízeními. Jak je povinný omezen v nakládání se svým majetkem v případě exekučního řízení jsem uvedla již výše. Situace v případě výkonu rozhodnutí je však jiná.

Exekuci provádí soudní exekutor, který má sám zájem na tom, aby exekuce dopadla úspěšně, neboť svou odměnu a náklady musí po dlužníkovi vymoci stejně jako pohledávku

³⁷ DÖRFL, Luboš. K vymáhání pohledávek výkonem rozhodnutí, exekucí nebo v insolvenčním řízení. *Právní rozhledy*, 2009, roč. XVII., č. 3, s. 17.

věřitele. Naproti tomu soudní vykonavatel jako zaměstnanec konkrétního soudu není na dané věci nijak zainteresován.³⁸

Rozdílná je rovněž úprava výkonu prodejem movitých věcí podle OSŘ a EŘ. V případě soudního výkonu rozhodnutí totiž soudní vykonavatel, který přijde do bytu povinného, tyto jeho movité věci pouze sepíše a označí nálepkami. Naproti tomu nová úprava exekuce prodejem movitých věcí stanoví, že je-li to pro provedení exekuce prodejem movitých věcí povinného účelné, může exekutor i bez návrhu oprávněného zajistit movité věci, které sepsal, zejména je-li zde obava z jejich poškození či ztráty. Zajištěné věci převezme do své úschovy nebo je uloží u vhodného schovatele. Zajistit nelze nosič dat, na němž povinný pořídil záznam provádění exekuce (§ 66 odst. 1 EŘ). Z výše uvedeného vyplývá, že exekutor movité věci zajistí, ale jen v případě, že je to účelné, zejména je-li zde obava z jejich poškození či ztráty.

Zcela nově a rozdílně od výkonu rozhodnutí dle OSŘ je upraven postup v případě sepsání věci třetích osob. V EŘ došlo novelou z roku 2009 k nové úpravě tohoto institutu. Ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci (dále jen „navrhovatel“) může podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Návrh lze podat do 30 dnů ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o soupisu věci, a to u exekutora, který věc pojal do soupisu. Opožděný návrh exekutor odmítne.

Jedná se o lhůtu procesní. Již na tomto místě je zřejmý první problém nové právní úpravy, kterým je jak prekluzivní charakter lhůty, tak i subjektivně určený počátek lhůty. Exekuční řád v ustanovení § 68 ani v jiném dalším ustanovení neuvádí, na čí straně je povinnost prokázat, že návrh byl podán včas, nezbyvá tedy než setrvat na závěru, že tuto povinnost bude mít třetí osoba, jež návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podává. K prekluzivnímu charakteru lhůty je rovněž nutno dodat, že v každém případě není možné souhlasit s názorem uvedeným v důvodové zprávě k zákonu č. 286/2009 Sb., tedy že smyslem nové úpravy je snaha „motivovat osoby, jejichž věci byly sepsány, aby postupovaly aktivně a nebrzdily účelově průběh exekučního řízení“. Je důležité podotknout, že se vždy nemusí ze stran třetích osob jednat o účelové brzdění průběhu exekučního řízení, neboť ve většině případů k tomu třetí osoby ani nemají důvod.³⁹

O návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu rozhodne exekutor do 15 dnů od jeho doručení. Nebyl-li návrh odmítnut pro opožděnost, rozhodne exekutor o návrhu na základě znaleckých

³⁸ *Exekuce nebo soudní výkon rozhodnutí?* [online]. pravnik.cz, 6. října 2008 [cit.10. listopadu 2009]. Dostupné na <<http://www.pravnik.cz/a/290/exekuce-nebo-soudni-vykon-rozhodnuti.html>>.

³⁹ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 342.

posudků, zpráv a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářských nebo exekutorských zápisů a jiných listin, předložených navrhovatelem společně s návrhem.

Exekutor vždy vyškrtne věc ze soupisu, souhlasí-li s tím oprávněný. Exekutor vždy vyškrtne věc ze soupisu, pokud během provádění exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří či patřit nemůže. Pokud exekutor zjistí, že věc měla být vyškrtuta ze soupisu až poté, co již toto vyškrtnutí zamítl, domnívám se, že exekutor by k takové situaci měl přihlížet sám a učinit potřebné kroky, není nutné podávat návrh k soudu.

Dle ustanovení § 55c odst. 3 písm. a) exekučního řádu není proti rozhodnutí soudního exekutora o vyškrtnutí věci ze soupisu přípustné odvolání, a to pro žádného z účastníků exekučního řízení, ani pro třetí osobu. Skutečnost, že odvolání není přípustné, je odůvodněna tím, že třetí osoba, v případě, že jí nebude vyhověno, je oprávněna podat vylučovací žalobu dle ustanovení § 267 odst. 1 OSŘ. V případě vyhovění návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu nemá možnost žádné ochrany oprávněný, neboť v případě vyhovění návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu již řízení o vylučovací žalobě nemůže proběhnout.

Nebylo-li tedy návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu soudním exekutorem vyhověno, je třetí osoba oprávněna domáhat se ochrany svého práva u soudu v nalézacím řízení o vylučovací žalobě. Ačkoli to exekuční řád výslovně neuvádí, je nutno setrvat na závěru, že toto oprávnění třetí osoba nemá, bude-li její návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu odmítnut pro opožděnost. Exekuční řád v ustanovení § 68 odst. 4 totiž uvádí, že žalobu na vyloučení věci podle § 267 občanského soudního řádu může třetí osoba podat u exekučního soudu do 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora, kterým nevyhověl, byť jen zčásti, jejímu včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. To znamená, že se bude muset jednat o rozhodnutí ve věci, nikoli o odmítnutí návrhu. Nelze však vyloučit situace, že odmítnutí návrhu pro opožděnost bude nesprávné.

Lhůta pro podání vylučovací žaloby je tak sice opět prekluzivní, avšak nyní již s objektivně určeným počátkem. To znamená, že uvedená třicetidenní lhůta pro podání vylučovací žaloby počíná běžet od doručení rozhodnutí soudního exekutora, její charakter je opět procesní. O oprávnění podat vylučovací žalobu a zejména lhůtě pro její podání musí být třetí osoba soudním exekutorem poučena, neboť vylučovací žaloba podaná po marném uplynutí třicetidenní lhůty bude odmítnuta pro opožděnost. Vylučovací žaloba se dle ustanovení § 68 odst. 4 EŘ podává u exekučního soudu, který je příslušný dle ustanovení § 45

exekučního řádu. Další postup je pak obdobný s postupem uvedeným ve výkladu o vylučovací žalobě.⁴⁰

Od podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do uplynutí lhůty výše uvedené a po dobu řízení o žalobě nelze sepsané movité věci prodat (§ 68 EŘ). Procesní podmínkou podání vylučovací žaloby navrhovatelem se tak nově stává splnění povinnosti navrhovatele požádat o vyškrtnutí věci ze soupisu exekutora. Obešel-li by navrhovatel tento krok a obrátil se na soud přímo s vylučovací žalobou, soud by řízení o ní bez dalšího usnesením zastavil pro nedostatek podmínek řízení dle § 104 OSŘ.

Tedy na rozdíl od vykonávacího řízení si v exekučním řízení rozhodne exekutor o vyloučení věci z exekuce sám formou vyškrtnutí věci ze soupisu movitých věcí. Již není potřeba se obracet na příslušný soud, aby rozhodoval o vyloučení věci z exekuce v nalézacím řízení. V případě nevyhovění navrhovatelovu návrhu o vyloučení věci exekutorem, je mu zachována možnost se bránit. Touto úpravou došlo k odebrání zbytečně zatěžující agendy soudu a byla posílena pravomoc exekutora, avšak ne neomezeně. Je možno říci, že soud zde hraje roli kontroly v případě nevyhovění návrhu.

⁴⁰ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 342.

5. Činnost soudu před nařízením výkonu rozhodnutí

Zákonem je stanoven požadavek, aby oprávněný v návrhu na výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů označil toho, kdo má vůči povinnému povinnost vyplatit mu mzdu. V jiném způsobu výkonu rozhodnutí, a to přikázáním pohledávky z účtu povinného, zase musí oprávněný označit účet povinného, apod. Toto může být pro navrhovatele v některých případech velmi složitý až nesplnitelný úkol.⁴¹ Proto jsou v zákoně podpůrně pro oprávněného zakotvena určitá ustanovení, která mu ve splnění této povinnosti mají pomoci.⁴²

Rozsah činnosti před nařízením výkonu rozhodnutí byl od začátku svého působení celkem omezený a také nalezl své uplatnění v soudní praxi jen ve velmi omezené míře. Jedná se o tři konkrétní formy činnosti, a to působení k dobrovolnému splnění povinnosti, předvolání povinného s výzvou k prohlášení o majetku a pomoc soudu při zjišťování bydliště povinného, plátce a účtu u peněžního ústavu. I když to není uvedeno v ustanovení o činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí, svou specifickou výchovnou funkci má i ustanovení § 272 odst. 3 OSŘ, podle kterého předseda senátu zpravidla požádá též příslušný orgán obce a orgán péče o děti, aby vedli povinného k dobrovolnému plnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí a úpravě styku s nimi, aniž by bylo třeba nařizovat výkon rozhodnutí.⁴³ Tato činnost soudu podléhá soudnímu poplatku.⁴⁴

Z hlediska tématu své diplomové práce se nadále budu zabývat už jen působením k dobrovolnému splnění povinnosti a předvoláním povinného s výzvou k prohlášení o majetku. Při této činnosti se totiž často vyskytují vady ve výkonu rozhodnutí, které bylo nutné řešit. Samotná judikatura stanovila řadu řešení těchto problematických aspektů, ale i přesto stále nedošlo k vyřešení této situace.

⁴¹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 2006, s. 528. Autor: Jiří Mikeš.

⁴² Činnost soudu před nařízením exekuce je upravena v § 259 a § 260 OSŘ.

⁴³ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 47.

⁴⁴ Pomoc soudu před nařízením výkonu rozhodnutí se podle položky 20 Sazebníku poplatků, přílohy zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů zpoplatňuje částkou 200,- Kč. Jelikož jde o poplatek za úkon, platí (§ 9 odst. 8 tohoto předpisu) že nebude-li ani ve lhůtě stanovené ve výzvě soudu zaplacen, soud k činnosti před nařízením výkonu nepřistoupí (úkon se neprovede a návrh se stane neúčinným, i když poplatník později zaplatí, o tom musí být poplatník poučen). To však nevádí v případě pomoci při vymáhání výživného pro nezletilé dítě, jež je od soudního poplatku osvobozena (§ 11 odst.5 zákona). KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 30 – 31. Autor: Vladimír Kurka.

5. 1 Výzva k dobrovolnému splnění povinnosti

Ještě předtím, než podá oprávněný návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo při podání návrhu, může požádat soud, aby předvolal povinného a vyzval ho k dobrovolnému splnění povinnosti, která mu byla uložena vykonatelným rozhodnutím. Tuto výzvu je možné oprávněným podat jak před podáním návrhu na výkon rozhodnutí tak i společně s ním.⁴⁵

Podání návrhu na výkon rozhodnutí je v tomto případě stěžejní moment. Pokud oprávněný podá návrh na výkon a až pak si uvědomí, že mohl požadovat dobrovolné splnění povinnosti nebo zvolit jakoukoliv jinou formu činnosti soudu před nařízením exekuce, bude již pozdě.

Z návrhu musí zřetelně vyplývat, že navrhovatel výslovně o tuto zprostředkovací činnost soudu žádá. Zároveň je nutné, aby předseda senátu považoval toto předvolání za účelné, jinak návrh oprávněného zamítne.⁴⁶ Zváží proto charakter uložené povinnosti, popř. osobní a majetkové poměry povinného, jsou-li mu známy z úřední činnosti. Cílem předvolání povinného je působit k dobrovolnému splnění povinnosti. Povinným samozřejmě může být jak fyzická osoba, tak i právnická osoba. Zákon z této činnosti soudu nevylučuje žádný ze způsobů výkonu rozhodnutí, tedy oprávněný se na soud může obrátit jak v rámci výkonu rozhodnutí na peněžitá plnění, tak v rámci výkonu rozhodnutí ke splnění nepeněžitých plnění.⁴⁷

Příslušným soudem je okresní soud, který je místně příslušným soudem pro nařízení výkonu. Jelikož se však jedná o preventivní činnost, při které nemůže být povinný donucován k tomu, aby se dostavil k soudu⁴⁸, bude třeba dát přednost soudu, v jehož obvodu povinný bydlí. Zároveň je možné požádat o úkon dožádaný soud.⁴⁹

Při samotném úkonu by mělo být protokolárně zachyceno vyjádření povinného. Oprávněný by měl být s vyjádřením seznámen, pokud nebyl přítomen. Kladné vyjádření povinného by mělo obsahovat i lhůtu, ve které svou povinnost dobrovolně splní. Z toho

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 20 Cdo 993/2006, ze kterého jasně vyplývá, že činnost soudu před nařízením výkonu rozhodnutí je třeba uplatnit - má-li oprávněný výsledků šetření soudu v řízení samotném využít - před podáním tohoto návrhu, tj. před zahájením řízení o výkon rozhodnutí, žádost tudíž po zahájení vykonávacího řízení (tj. po podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí) či v samotném návrhu úspěšně podat nelze. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1904/2001.

⁴⁶ § 259 OSŘ: Požádá-li o to oprávněný před podáním návrhu na výkon rozhodnutí nebo při podání tohoto návrhu a považuje-li to předseda senátu za účelné, předvolá povinného a vyzve ho k dobrovolnému splnění povinnosti, kterou mu ukládá rozhodnutí.

⁴⁷ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 48.

⁴⁸ V porovnání s § 260 odst. 3 OSŘ, kdy v tomto případě, nesplní-li povinný povinnost nebo uvede-li nepravdivé nebo neúplné údaje, může mu soud uložit pořádkovou pokutu podle § 53 OSŘ.

⁴⁹ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 48.

vyplývá, že činnost soudu může vést k dvěma situacím, a to že povinný odmítne dobrovolně plnit a nebo přislíbí dobrovolné plnění.⁵⁰

Jestliže se povinný nedostaví, popř. odmítne plnit, může se zdát toto ustanovení zákona zbytečné. Oprávněný v tuto chvíli může podat pouze návrh na výkon rozhodnutí nebo návrh na nařízení exekuce. Čas, který povinnému věnoval na dobrovolné splnění, byl de facto zbytečný. Jedná se však o činnost soudu, která se uskutečňuje pouze na návrh oprávněného a jen v případě, že soudu se tento návrh zdá účelný, proto je na oprávněném, aby situaci rozumně zvážil a rozhodl se pro správný postup. Tak jak jsem naznačovala již výše, v případě, že povinný odmítne plnit a je zřejmé, že nevlastní žádný majetek, poplatek za činnost soudu před nařízením výkonu rozhodnutí bude zcela určitě nižší než za náklady řízení nezdařeného výkonu rozhodnutí či exekuce.

V případě, kdy povinný přislíbí dobrovolné splnění povinnosti a i tak učiní, naskytá se otázka, zda se nejedná o nadbytečné dobrodiní ze strany oprávněného. Je možné polemizovat nad otázkou, jestli neměl povinný dostatek času svou povinnost splnit a toto ustanovení není v zákoně nadbytečné. S tímto však nesouhlasím. Domnívám se, že jakékoliv smírné řešení situace je užitečné a pokud tato činnost soudu před nařízením výkonu rozhodnutí k tomuto smíru povede, je v OSŘ více než užitečná.

Dlužno podotknout, že v praxi takto zpravidla soudy nečiní. Je úkolem oprávněných podat návrh a činnost soudu před nařízením výkonu rozhodnutí žádat. Tak však oprávnění podle zkušeností z praxe příliš nečiní. Důvodem může být skutečnost, že pokud oprávněný povinného vyzve prostřednictvím soudu k dobrovolnému splnění, nejen že tak povinný nemusí učinit, ale navíc se ještě veškerého majetku do okamžiku podání návrhu na výkon rozhodnutí nebo na nařízení exekuce zbaví. To je samozřejmě pro oprávněného zcela neefektivní. Do budoucna by bylo vhodné toto ustanovení upravit tak, že již v okamžiku výzvy soudu k dobrovolnému splnění bude povinný určitým způsobem omezen v nakládání se svým majetkem tak, aby se nemohl svého majetku zbavit.⁵¹

5. 2 Předvolání povinného s výzvou k prohlášení o majetku

Uvedený institut se dostal do našeho právního řádu novelou z. č. 30/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001. Navazuje na institut tzv. „vyjevovací přísahy“, která byla opuštěna

⁵⁰ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 49.

⁵¹ SLUKA, Václav. *Aktuální právní stav výkonu rozhodnutí (exekuce) na peněžitá plnění prostřednictvím obecných soudů a některé postřehy*. Daně a právo v praxi, 2002, s. 62.

v padesátých letech minulého století. Institut prohlášení o majetku se měl stát prostředníkem, který umožňuje věřiteli peněžité pohledávky zjistit majetek dlužníka tak, aby mohl posléze vést k vymožení peněžité pohledávky efektivně a úspěšně výkonem rozhodnutí.⁵²

Jestliže má oprávněný přiznanou peněžitou pohledávku a pokud to navrhne soudu, může soud předvolat povinného a vyzvat ho k prohlášení o majetku. Jeho účelem je získat potřebný přehled o majetkových hodnotách dlužníka bez vynaložení nákladů a časových ztrát, jakož i případné bezvýslednosti námahy vynaložené v tomto ohledu věřitelem. Jde o to, aby každá položka spadající do dlužníkovy majetku, byla náležitě individualizována tak, aby provedení výkonu mohlo proběhnout bez obtíží. Jedná se v podstatě o zvláštní donucovací prostředek.

K prohlášení o majetku soud vyzve povinného na návrh oprávněného. Ten musí opět doložit, že má vykonatelné rozhodnutím popř. jiným titulem přiznanou peněžitou pohledávku vůči povinnému. Oprávněný musí současně s tímto návrhem předložit osvědčení, že pohledávka nebyla ani nemohla být⁵³ ani s pomocí soudu podle § 260 OSŘ uspokojena výkonem rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu povinného u peněžního ústavu. Důvodem je, že v případě této pomoci se zjišťuje před nařízením výkonu rozhodnutí pouze to, zda má povinný účet u peněžního ústavu či zda má plátce mzdy (či jiného příjmu). Je-li zjištěno, že povinný nemá účet (či nemá na tomto účtu dostatek finančních prostředků k uspokojení pohledávky oprávněného) či nemá žádného plátce mzdy či jiného příjmu, je zřejmé, že bude nutné právě prostřednictvím institutu prohlášení o majetku zjišťovat jiné zdroje povinného (např. jeho movitý či nemovitý majetek, pohledávky povinného vůči 3. osobám, cenné papíry atd.), z nichž by bylo možné uspokojit věřitelovu pohledávku ve výkonu rozhodnutí. Nutno podotknout, že pokud povinný neučiní prohlášení o majetku řádně (tj. neprohlásí o svém majetku vše úplně, či nějaký majetek zatají apod.), je na rozdíl od postupu dle § 260 OSŘ již pod trestněprávní sankcí jak bude uvedeno dále.

Na rozdíl od dobrovolné splnění povinnosti u prohlášení o majetku je předvolaný povinen dostavit se k soudu osobně. Ustanovení § 21 a 21b OSŘ o jednání za právnickou

⁵² TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 97.

⁵³ „Pohledávka věřitele "nemohla být uspokojena výkonem rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu" zejména tehdy, nemá-li dlužník u peněžního ústavu účet nebo jestliže se jeho účet nepodařilo přes všechnu řádně vynaloženou péči věřiteli zjistit. Plátce mzdy, jiného příjmu povinného nebo peněžní ústav, u něhož má povinný své účty, a čísla účtů, může soud zjišťovat jen dotazem na povinného. Soud není oprávněn v tomto směru požadovat součinnost po správních úřadech nebo jiných orgánech veřejné správy, činit dotazy na jiné fyzické nebo právnické osoby (zejména na peněžní ústavy a zdravotní pojišťovny) apod. Pokud však zná potřebné údaje ze své úřední činnosti, např. z jiných výkonů rozhodnutí vedených proti povinnému, může je oprávněnému sdělit.“ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2136. Autor: Petr Poledne.

osobu, za obec nebo za kraj se neuplatní, a to už z toho důvodu, že předvolání k výslechu není adresováno právnické osobě, obci nebo kraji, ale vždy konkrétní fyzické osobě, která má jejich jménem učinit prohlášení o majetku. Není tedy přípustné, aby se např. místo předvolaného jednatele společnosti s ručením omezeným dostavil zaměstnanec této společnosti, i kdyby byl jinak ve smyslu § 21 odst. 1 písm. b) OSŘ pověřen za společnost jednat před soudem (§ 260c OSŘ).

Předvolaný se také při výslechu nemůže nechat zastoupit. Kdyby se k výslechu v rozporu s § 260c odst. 4 OSŘ dostavil zástupce předvolaného, hodnotil by to soud jako bezdůvodné nedostavení se předvolaného k výslechu.⁵⁴

I přestože již v předvolání k prohlášení o majetku je povinný poučen, že odmítnutí prohlášení o majetku nebo uvedení nepravdivých či hrubě zkreslujících údajů je trestným činem a o povinnosti se k soudu dostavit osobně, velmi častým jevem, se kterým se v praxi soud setkává, je skutečnost, že povinný se k prohlášení o majetku nedostaví.

Taková situace se děje velmi často, jelikož adresy, které jsou brány z centrální evidence obyvatel jako adresy trvalého pobytu povinného, nic nevypovídají o faktickém pobytu povinného. Obvyklým jevem je, že na těchto adresách není možné povinného zastihnout a doručení předvolání povinnému do vlastních rukou tak, aby se povinný skutečně o předvolání k prohlášení o majetku dozvěděl, je fakticky velmi obtížné, když povinný si obsílky soudu vesměs od pošty či jiného doručujícího orgánu (např. justiční strážce, exekutora) nepřebírá. Druhou variantou je, že se povinný vůbec v centrální evidenci obyvatel na evidované adrese nezdržuje, případně jde u něj o úřední adresu vedenou na ohlašovně příslušného obecního úřadu, proto není možné povinného předvést před soud a soud neví ani ze své úřední činnosti po provedeném pátrání po pobytu povinného v jiných registrech (úřadů práce, okresních správ sociálního zabezpečení, zdravotních pojišťoven apod.), kde se povinný zdržuje.

Z důvodu, že se jedná o civilní řízení (a nikoli o řízení trestní podle trestního řádu), nemohou soudci použít k pátrání po pobytu povinného orgány Policie České republiky, když v tom jim brání zákon o Policii České republiky, který toto neumožňuje pro potřeby civilních řízení. V tomto ohledu by bylo zapotřebí provést změnu zákona o Policii České republiky, neboť soudy jsou v civilních řízeních (a to nejenom při pátrání po povinném k prohlášení o majetku) zcela bez potřebných procesních institutů, nepočítáme-li v to předvedení povinného Policií České republiky na základě rozhodnutí soudu podle OSŘ, kde ovšem musí být

⁵⁴ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2142. Autor: Petr Poledne.

uvedeno, z jaké adresy má být povinný předveden. Nezdržuje-li se povinný na této adrese, není úkolem Policie České republiky pátrat samostatně po jeho pobytu, a předvedení se proto nerealizuje.

Následkem tohoto stavu se z povinného stává „nekontaktní osoba“ a zde tento procesní prostředek de facto končí. Soudci nemají jak prohlášení o majetku od povinného získat. Jelikož se nejedná o žádné řízení, ale činnost soudu před nařízením výkonu rozhodnutí, o výsledku je oprávněný pouze informován neformálním sdělením, že tento úkon nebylo možné provést pro neznámý pobyt povinného. Pokud oprávněný i přes nemožnost získání prohlášení o majetku podá návrh na výkon rozhodnutí určitým specifickým způsobem, často se stává, že dojde k zastavení řízení pro nemajetnost.⁵⁵ V tomto případě je možné říci, že pro oprávněného je prohlášení o majetku „bezzubým prostředkem“ jak zjistit majetek povinného, když chybí potřebné účinné procesní prostředky při pátrání po jeho pobytu.

Oprávněný se může snažit zjistit majetek povinného například z katastru nemovitostí, který je veřejný. To však jen za situace, že povinný bude vlastnit nemovitou věc, která se eviduje v katastru nemovitostí. V tomto případě však institut prohlášení o majetku není zřejmě namístě, když oprávněný při požadavku aktivní snahy, může kdykoliv do katastru nahlédnout a zjistit, jaký je nemovitý majetek povinného.

Bohužel však už nezjistí, jestli povinný má vůči někomu pohledávky nebo je vlastníkem cenných papírů, akcií, či jestli od někoho pobírá plat či jiný příjem, toto totiž není v žádné evidenci dostupné běžně oprávněnému registrováno.

Pokud však nastane situace, že se povinný přece jen k prohlášení o majetku dostavil, většinou se jedná o osoby bez jakéhokoliv příjmu či majetku. V lepším případě povinný má pohledávku vůči jiné osobě. Toto je pro oprávněného mnohem výhodnější situace, protože je možné podat návrh na výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky (§ 312 OSŘ). Pokud by se povinný dostavil k prohlášení o majetku a tvrdil, že je nemajetný a zatajil majetek či pohledávky, které má vůči svému dlužníkovi, naplnil by skutkovou podstatu trestného činu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (§ 227 z. č. 40/2009 Sb.).

Nebezpečí činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí spočívá v samotném předvolání k výslechu. Povinný se nepochybně dozví o záměru oprávněného domáhat se cestou výkonu rozhodnutí (popřípadě exekuce) uspokojení své pohledávky z majetku povinného. Oprávněnost obav spočívá v tom, že povinný o svém majetku učiní ještě před

⁵⁵ § 268 odst. 1 písm. e OSŘ: výkon rozhodnutí bude zastaven jestliže průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů.

výslechem předvolaného taková opatření, kterými může uspokojení oprávněného zmařit, popřípadě ztížit nebo značně oddálit.

Již zahájení samotného řízení o výkonu rozhodnutí, jakož i nařízení výkonu rozhodnutí vyžaduje určitou dobu. Také během této doby může učinit povinný se svým majetkem dispozice na úkor úspěšného vymáhání pohledávky oprávněného.

Nastíněnému nebezpečí zákon čelí v § 260h OSŘ tím, že prohlašuje za neúčinné právní úkony povinného, které se týkají jeho majetku a které byly učiněny poté, co bylo předvolanému doručeno předvolání k prohlášení o majetku. Jedná se o relativní bezúčinnost právních úkonů, které působí ve prospěch každého oprávněného, tj. nejen ve vztahu k věřiteli, který navrhl u soudu prohlášení o majetku povinného, ale každého, kdo má proti povinnému vymahatelnou pohledávku.

Neúčinnost právních úkonů povinného nastává přímo ze zákona. Prokázána je už tím, že k právnímu úkonu došlo po doručení předvolání k prohlášení o majetku předvolanému. Oprávněný se jí může důvodně dovolávat v rámci vykonávacího řízení, aniž by musela být určena soudním rozhodnutím v řízení nalézacím.⁵⁶ V zákoně však není vymezeno, jak dlouho tato neúčinnost právních úkonů povinného trvá. Domnívám se, že by měla trvat do doby, než povinný splní vymáhanou pohledávku oprávněného nebo do zastavení řízení. To však pro povinného může představovat nepřiměřenou tvrdost a proto by mohla být délka neúčinnosti právních úkonů povinného limitována stanovením konkrétního způsobu výkonu rozhodnutí a jeho započítím, čímž je myšleno faktické započítí, nikoliv pouze podání návrhu na výkon rozhodnutí. V tomto případě je však nutné přesně stanovit okamžik faktického započítí, neboť v opačném případě by zde hrozilo nebezpečí různého výkladu a neefektivnosti stanovení doby neúčinnosti právních úkonů povinného.

S tímto souvisí problematika třetí osoby (která byla účastníkem úkonu s povinným a která mohla získat majetkový prospěch z úkonu povinného). O tom, že byl někdo předvolán k prohlášení o majetku, se třetí osoby naprosto nemají jak dozvědět. V tomto případě se však tyto třetí osoby nemohou úspěšně dovolávat své dobré víry, neboť v tomto konkrétním případě již dobrá víra není relevantní narozdíl od institutu odporovatelnosti podle § 42a OZ.⁵⁷

Třetí osoba si může zjistit informace o osobě, od které nabývá majetek jen v určitých případech. U insolvenčního řízení lze informace o nich snadno zjistit na internetovém portálu

⁵⁶ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl. I. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2151. Autor: Petr Poledne, Ph.D.

⁵⁷ KANDALEC, Pavel. *Institut prohlášení o majetku versus ochrana třetích osob* [online]. law.muni.cz, [cit. 25. února 2010]. Dostupné na <<http://www.law.muni.cz/edicni/dp08/files/pdf/ustavko/kandalec.pdf>>.

veřejné správy⁵⁸, u nařízených exekucích podle exekučního řádu již od minulého roku existuje dlouho očekávaná centrální evidence exekucí.⁵⁹ V případě exekucí totiž po nařízení exekuce soudní exekutor, který byl provedením exekuce pověřen, zašle institucím uvedeným v § 44 odst. 4 EŘ oznámení o nařízení exekuce. Mimo jiné pak toto oznámení zasílá i katastrálnímu úřadu, v obvodu jehož územní působnosti se nachází sídlo soudu, který exekuci nařídil. Tento katastrální úřad následně zajistí vyznačení poznámky⁶⁰ u všech nemovitostí ve vlastnictví povinného v celé České republice. Podobně je příslušnému katastrálnímu úřadu zasíláno oznámení o podání návrhu na zřízení soudcovského zástavního práva či návrhu na výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti a katastrální úřad vyznačí v katastru nemovitostí o těchto skutečnostech některou z poznámek.

Zde je namístě upřesnit, že v případě nařízení exekuce se v katastru nemovitostí zapisuje obecně do oddílu C-LV poznámka o nařízení exekuce (u všech nemovitostí povinného evidovaných v katastru nemovitostí v celé ČR) a teprve až po vydání exekučního příkazu prodejem konkrétní nemovitosti, je zde učiněna poznámka o tomto prodeji. Každý, kdo nahlíží do katastru nemovitostí, je tak s předstihem tímto zápisem poznámky informován o probíhající exekuci na majetek povinného a může sám zvážit, nakolik je osoba povinného pro něho důvěryhodná pro zamýšlené majetkoprávní dispozice s nemovitostmi povinného.

Pravdou však je i to, že uvedená poznámka je zde zapsaná po celou dobu probíhající exekuce, a to bez ohledu na to, že ve skutečnosti nebyla exekucí žádná z nemovitostí povinného postižena, neboť pro exekuci byl exekutorem vybrán jiný způsob uspokojení pohledávky oprávněného, což je ve svém důsledku zavádějící a může povinného poškodit. Zákonem však není nikde vymezeno po jak dlouhou dobu má tato obecná poznámka o nařízení exekuce v katastru trvat. Z logiky věci je ale zřejmé, že po dobu trvání exekučního řízení. Domnívám se, že by bylo vhodné zákonem stanovit určitou lhůtu, např. 3 dny, do které bude mít katastrální úřad povinnost odstranit tuto poznámku, a to jakmile se od exekutora dozví, že je tato poznámka nadbytečná, když exekuce bude vedena jinými způsoby než postižením nemovitostí povinného, když o exekuci jako takové může být kdokoli informován prostřednictvím centrálního registru vedených exekucí.

Naproti tomu zákonnou oporu nemá poznámka v katastru o tom, že byl někdo předvolán k prohlášení o majetku a katastrální úřad ji nevyznačuje. Zda by toto mělo být vyznačeno v katastru nemovitostí je sporné. Do budoucna bych však toto doporučovala

⁵⁸ portal.justice.cz.

⁵⁹ Centrální evidenci exekucí předpokládá § 125 EŘ, <<https://live.ceecr.cz/main.php>>.

⁶⁰ Ve smyslu § 9 odst. 1 písm. c zákona č. 265/1992 Sb.

právně upravit formou poznámky pro zápis do katastru zejména za účelem ochrany práv třetích osob. Pro tyto případy je zde dnes pouze ustanovení § 260h OSŘ, které činí úkony povinného po doručení předvolání k prohlášení o majetku vůči oprávněnému neúčinné.

V rámci exekučního řízení bylo prohlášení o majetku upraveno v § 53 EŘ. Novelou účinnou od 1. 11. 2009 bylo však prohlášení o majetku z exekučního řádu vypuštěno. Exekutor je však oprávněn nahlédnout do soudního spisu o prohlášení o majetku (§ 50 odst. 3 EŘ). Tak může exekutor učinit, považuje-li to za účelné, tedy ze své vlastní iniciativy (§ 50 odst. 2 EŘ). Domnívám se, že pokud by došlo k vypuštění tohoto institutu z OSŘ, jednalo by se o krok zpět v zákonné úpravě ochrany práv oprávněných. Prohlášení o majetku je více než důležitý procesní prostředek, který dává oprávněnému možnost učinit si přehled o majetku povinného. Je však nutné dosáhnout lepší součinnosti povinných.

6. Návrh na provedení výkonu rozhodnutí

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelný titul, může oprávněný podat návrh na výkon rozhodnutí.

Návrh na zahájení řízení je nezbytnou podmínkou, neboť vykonávací řízení je zahajováno zásadně na návrh oprávněného. Výjimku představují rozhodnutí o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi, kdy k výkonu lze přistoupit bez návrhu, jakož i předběžné opatření podle § 76b odst. 1 OSŘ o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným, kdy výkon tohoto rozhodnutí zajistí soud vždy bezodkladně (§ 273b OSŘ) a také předběžné opatření podle § 76a OSŘ. Návrh musí mít všechny obecné náležitosti podání⁶¹, z takového návrhu musí být patrné kterému soudu je určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje, podpis oprávněného a datum.

Kromě obecných náležitostí musí také návrh obsahovat náležitosti jako je jméno, bydliště účastníků řízení (oprávněný a povinný), vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, IČO právnické osoby, čeho se navrhopatel domáhá, to znamená přesné, jasné a určité označení povinnosti, která má být vynucena. Musí obsahovat způsob, jakým má být výkon rozhodnutí proveden. To neplatí v případě, kde lze zahájit vykonávací řízení i bez návrhu.⁶²

Nařídit a provést výkon rozhodnutí lze jen způsoby uvedenými v zákoně, ale je možné označit v návrhu i jen jediný z více možných způsobů výkonu rozhodnutí. Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, označí toho, vůči komu má povinný nárok na mzdu, tedy plátce mzdy. To může být pro navrhopatele v některém případě sotva splnitelné, proto mu může na žádost pomoci soud, který se toho, komu je zaplacení peněžité částky uloženo, dotáže. Dotázaný je pak povinen do jednoho týdne soudu odpovědět (§ 260 OSŘ).

⁶¹ § 79 odst. 1 a § 254 odst. 1 OSŘ.

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. srpna 2001, sp.zn. 21 Cdo 2083/2000, které se týká nesprávného označení povinného. Vyplývá z něj, že jestliže je výkon rozhodnutí navrhován proti tomu, komu není exekučním titulem uložena povinnost, případně navrhuje-li výkon rozhodnutí ten, kdo není podle exekučního titulu skutečně oprávněným, soud návrh na nařízení exekuce (nejde-li o případy vymezené v § 256 odst. 1 OSŘ) zamítne. Je-li podkladovým rozhodnutím rozsudek soudu (srov. § 152 a násl. OSŘ), pak závěr, že povinný je tím subjektem, jemuž se ukládá povinnost plnit, musí vyplývat z údajů obsažených v soudním rozhodnutí, popř. vyplývajících přímo z nalézacího spisu. Ze skutečnosti, že ve vykonávaném rozhodnutí uvedl soud křestní jméno povinného nepřesně, nevyplývá, že nelze jednoznačně určit, proti komu bylo nalézací řízení vedeno a rozhodnutí soudu vydáno. Z ostatních identifikačních údajů – datum narození, bydliště – nevznikají pochybnosti o tom, že fyzická osoba, již podkladové rozhodnutí ukládá povinnost plnit, je totožná, tedy procesně povinným v řízení o výkonu rozhodnutí. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2101/1998: „Jsou –li ve vykonávaném rozhodnutí účastníci označeni způsobem, který neodpovídá požadavkům ustanovení § 79 odst. 1 věty druhé a třetí OSŘ, není to na újmu vykonatelnosti rozhodnutí (§251 OSŘ) je-li z něj možno bez pochybnosti dovodit, komu bylo přiznáno právo nebo uložena povinnost.“

V případě výkonu rozhodnutí příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu oprávněný označí peněžní ústav a číslo účtu. I v tomto případě je možná pomoc soudu. Zajímavostí je a málokterý věřitel to ví, že vedle této pomoci soudu před nařízením výkonu rozhodnutí má věřitel zákonem dané právo sám dotázat se banky na číslo účtu dlužníka a banka, aniž by tím porušila zákonnou povinnost mlčenlivosti, je pro tyto účely povinna věřiteli tento údaj o dlužníkovi sdělit.⁶³

Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky, označí v návrhu osobu, vůči které má povinný pohledávku, tedy dlužníka, a uvede důvod pohledávky.

Pokud má výkon postihnout nemovitost, má navrhovatel na vybranou mezi zpeněžením nemovitosti jejím prodejem, anebo způsobem zřízení soudcovského zástavního práva. V obou případech se od navrhovatele očekává, že přesně označí nemovitost, které se to bude týkat. Ani tento požadavek by nemusel být bez pomoci soudu splnitelný, proto může před podáním návrhu na výkon rozhodnutí požádat soud, aby přiměl povinného k prohlášení o majetku. V těchto případech však má věřitel situaci usnadněnou tím, že informace o dlužníkově vlastnickém právu k nemovitostem, které jsou evidovány v katastru (což nemusí platit např. o dlužníkových rozestavěných stavbách a o nemovitostech, které se neevidují v katastru), může sám získat z katastru nemovitostí, neboť ten je veřejně přístupný a informace lze získat tímto způsobem nejen velmi přesně, ale i velmi rychle.

Problematickým aspektem zde však bude to, zjistí-li věřitel z katastru, že dlužníkovy nemovitosti jsou již postiženy výkonem rozhodnutí či exekucí. Pak mu nezbývá než zjistit, v jakém stadiu se tato řízení nacházejí, a podle toho zvolit další taktiku, neboť jiná situace zde bude v případě, že již výkon rozhodnutí jejich prodejem bude pravomocně nařízen – pak se věřitel může se svou vymahatelnou pohledávkou přihlásit do zahájení dražebního jednání v tomto výkonu rozhodnutí a očekávat, že v rámci rozvrhu bude jako řádně přihlášený věřitel uspokojen. Jiná situace zde však bude tehdy, bude-li výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí sice nařízen, ale nikoli ještě pravomocně. V tomto případě může věřitel podat návrh na výkon rozhodnutí prodejem stejných nemovitostí a jeho procesní postavení ve vykonávacím řízení bude dáno § 335 odst. 2 OSŘ, v řízení bude proto nadále označován jako „další oprávněný“ ode dne podání jeho návrhu na výkon rozhodnutí a jeho práva a povinnosti budou stejné jako u oprávněného, který podal první návrh na výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí.

⁶³ § 38 odst. 6, věta první, z.č. 21/1992 Sb. zákona o bankách, v platném znění : Banka je povinna i bez souhlasu klienta sdělit osobě oprávněné za účelem výkonu rozhodnutí nebo daňové exekuce bankovní spojení svého klienta, tedy číslo účtu a identifikační kód banky nebo pobočky zahraniční banky a identifikační údaje o svém klientovi, který je majitelem účtu.

Skutečný problém však nastane tehdy, zjistí-li věřitel, že k dlužníkovým nemovitostem již je nařízen výkon rozhodnutí a ten je již ve stadiu po zahájení dražebního jednání. V tomto případě již nestihne přihlásit účinně svou vymahatelnou pohledávku, a tento způsob výkonu rozhodnutí je pro něj fakticky uzavřen a nepovede k uspokojení jeho pohledávky, neboť opožděně podanou přihlášku věřitele soud odmítne (srov. 336f OSŘ). Za zmínku zde stojí to, že pro celé vykonávací řízení platí to, že v něm nelze prominout zmeškání lhůty (srov. § 254 odst. 2 OSŘ). A tak i kdyby měl věřitel sebezávažnější důvody, pro které nestihl včas svou pohledávku přihlásit, nebude k nim ve vykonávacím řízení přihlédnuto. Z uvedeného vyplývá, že má-li věřitel proti dlužníkovi titul pro výkon rozhodnutí a dlužník neplní řádně a včas, neměl by věřitel otálet se zahájením úkonů vedoucích k vymožení jeho pohledávky.

S návrhem na výkon rozhodnutí je třeba podat stejnopis rozhodnutí, opatřený potvrzením o jeho vykonatelnosti. To opatří soud, který ve věci rozhodoval jako soud prvního stupně.

Výkon rozhodnutí lze nařídit jen v takovém rozsahu, jaký oprávněný navrhl a jaký podle rozhodnutí stačí k jeho uspokojení. Volba oprávněného je konečná a závazná. Pokud je však navrhován výkon způsobem, který je zřejmě nevhodný vzhledem k nepoměru výše pohledávky a ceny předmětu, může soud nařídit, avšak po slyšení oprávněného, výkon rozhodnutí jiným způsobem.

7. Průběh řízení

7. 1 Možné nesprávně procesní postupy oprávněného

V této kapitole bych se ráda zabývala možnými nesprávnými postupy, a to na straně oprávněného. Za nesprávné postupy považuji to, kdy právní úprava stanoví, jak by měl oprávněný v případě určité situace postupovat, avšak oprávněný znění zákona nedodrží a záměrně se snaží dosáhnout svého cíle jinak. Je tomu tak buď z důvodu jeho pozdního jednání v řízení a tedy jeho liknavosti nebo v některých případech z důvodu nevědomosti.

7. 1. 1 Již probíhající výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti

Prodej nemovitosti⁶⁴ je jeden ze způsobů, kterým lze provést výkon rozhodnutí. Tímto způsobem se rovněž vykonává usnesení, kterým byl nařízen prodej zástavy, je-li zástavou nemovitost, a to ve prospěch zástavním právem zajištěné pohledávky s příslušenstvím (viz § 338a odst. 1 OSŘ).⁶⁵

Řízení o výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti je zahájeno dnem, kdy soudu došel návrh na nařízení výkonu. Návrhy všech oprávněných soud posuzuje. Znamená to mimo jiné, že vyhoví jen těm návrhům, ohledně kterých byly splněny předpoklady pro nařízení výkonu rozhodnutí, a že návrhy ostatních oprávněných zamítne, popřípadě odmítne nebo že řízení o nich zastaví.⁶⁶

Za přistoupení k řízení se považují všechny návrhy dalších oprávněných na výkon rozhodnutí prodejem totožných nemovitostí, které došly soudu dříve, než soud pravomocně rozhodl o nařízení výkonu rozhodnutí. V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud může rozhodnout jen o těch návrzích, které mu došly do vydání usnesení.

Dojdou-li mu poté další návrhy oprávněných, avšak dříve, než usnesení nabylo právní moci, jedná se o přistoupení k řízení. I ve prospěch těchto dalších oprávněných musí být nařízen výkon rozhodnutí, jestliže podali návrh důvodně. Nemůže se však tak stát

⁶⁴ Nemovitostí se při výkonu rozhodnutí jejich prodejem rozumí nemovité věci a byty nebo nebytové prostory ve vlastnictví podle zákona č. 72/1994 Sb., zákon o vlastnictví bytů (§ 335 odst. 1 věta druhá OSŘ). Nemovitými věcmi jsou pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem (§119 odst. 2 OZ).

⁶⁵ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 512. Autor: Ljubomír Drápal.

⁶⁶ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 523. Autor: Ljubomír Drápal.

samostatným usnesením o nařízení výkonu, neboť výkon rozhodnutí prodejem stejné nemovitosti byl již nařízen.

Ve prospěch těchto dalších oprávněných soud proto nařídí výkon rozhodnutí doplňujícím usnesením⁶⁷ tak, aby byl vyčerpán celý předmět řízení, vymezený návrhem oprávněného a návrhy všech dalších oprávněných, které se považují za přistoupení k řízení. Doplňující usnesení může být vydáno k včas podanému návrhu (tj. podanému v době po zahájení řízení o výkonu rozhodnutí prodejem téže nemovitosti do právní moci tohoto rozhodnutí) po právní moci usnesení, kterým byl nařízen výkon rozhodnutí prodejem téže nemovitosti.⁶⁸

Z dikce zákona vyplývá, že je nepřípustné, aby u soudu probíhalo více řízení o výkonu rozhodnutí prodejem téže nemovitosti.⁶⁹ Proto je stanoveno, že návrh dalšího oprávněného na prodej téže nemovitosti, který došel příslušnému soudu v období po zahájení řízení až do právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, nemá účinky zahájení řízení a považuje se jen za přistoupení k řízení již zahájenému. Dnem, kdy usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci, nastává překážka věci pravomocně rozsouzené. Ta brání tomu, aby prodej téže nemovitosti byl znovu projednán k dalšímu návrhu nového oprávněného, který došel soudu po právní moci usnesení, kterým již byl nařízen prodej téže nemovitosti. Soud proto řízení o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti zastaví, došel-li mu až po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí prodejem téže nemovitosti.⁷⁰

Bohužel je velmi častá situace, kdy oprávněný namísto toho, aby se přihlásil do již probíhajícího řízení, podává návrhy na nařízení nového výkonu rozhodnutí. Oprávněný má ze zákona možnost, v případě, kdy zjistí např. z katastru nemovitostí, že již byl u některého soudu podán návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti, který již nabyl právní moci, podat přihlášku do tohoto vykonávacího řízení. Tuto přihlášku musí doložit stejným způsobem, jako kdyby on sám žádal o nařízení výkonu rozhodnutí jako první.

Znamená to, že i v tomto případě jsou uplatňované stejné nároky na titul pro výkon rozhodnutí, který musí oprávněný doložit originálem popřípadě listinou ověřenou státním orgánem nebo veřejnou listinou (notář, exekutor). Pokud by se jednalo jen o obyčejnou kopii, soud by se jeho přihláškou nezabýval.

⁶⁷ § 254 odst. 1 OSŘ a § 166 OSŘ.

⁶⁸ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 523. Autor: Ljubomír Drápal.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1673/2006.

⁷⁰ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 517. Autor: Ljubomír Drápal.

Návrh dalšího oprávněného, který byl podán u nepřislušného soudu, je bez rozhodnutí nepřislušného soudu postoupen příslušnému soudu. V tomto případě je návrh považován za přistoupení k řízení ode dne, kdy návrh došel příslušnému soudu. Další oprávněný však musí přijmout stav řízení, který zde je při jeho přistoupení (§ 335 odst. 2 OSŘ).

Podmínkou přihlášky je fakt, že musí být podána do zahájení první dražby (§ 336b odst. 2 písm. i) OSŘ). Pokud tento časový limit oprávněný věřitel nestihne, soud usnesením opožděné přihlášky odmítne a pak musí oprávněný podat návrh na nový výkon rozhodnutí (ovšem jiným způsobem a ne prodejem nemovitosti, která je již takto prodávána).⁷¹

V dané situaci, kdy oprávněný nestihne podat přihlášku do první dražby, je pro oprávněného výhodnější exekuce než soudní výkon rozhodnutí. Exekutoři se v tomto případě soudu přípisem dotazují, zda již dražba skončila a jakým způsobem. Nevedlo-li totiž první dražební jednání ke sledovanému cíli, tedy k tomu, aby nemovitost byla prodána a aby k ní získal vlastnictví vydražitel, zákon předpokládá, že se soud znovu pokusí o prodej nemovitosti v opakované dražbě.

Rozlišuje se přitom nové dražební jednání a další dražební jednání. Nové dražební jednání soud nařídí tehdy, jestliže nemovitost sice byla vydražena, avšak odvolací soud změnil usnesení soudu prvního stupně o příklepu tak, že se příklep neuděluje. To nastane v případě, kdy odvolatel neměl možnost se zúčastnit dražby a tímto nezákonným postupem soudu prvního stupně byl vyloučen z účasti na dražbě jako dražitel, např. jestliže osobě, která byla nositelem předkupního práva, nebyla doručena dražební vyhláška a nevěděla proto, že své předkupní právo může uplatnit pouze v dražbě jako dražitel.⁷²

Další dražební jednání soud nařídí ve dvou případech. Buď na návrh oprávněného nebo dalšího oprávněného podaný nejdříve po uplynutí tří měsíců a nejpozději do jednoho roku od dražebního jednání, které bylo skončeno, protože při dražbě nebylo učiněno ani nejnižší podání, nebo bylo-li zrušeno pravomocné usnesení o příklepu proto, že vydražitel nezapltil nejvyšší podání ani v dodatečně lhůtě, kterou mu soud určil. Takový vydražitel se pak stává obmeškaným vydražitelem, kterému ze zákona vznikají nové povinnosti (tou nejpodstatnější je doplatit rozdíl v jím učiněné nejvyšší nabídce a skutečně dosažené vydražené ceně v nové dražbě, je-li tato cena nižší než ta původní nejvyšší nabídka učiněná obmeškaným vydražitelem). Je proto nezbytné vždy jako dražitel zvážit své finanční možnosti

⁷¹ § 336f odst 1 a odst. 3 OSŘ: Opožděné přihlášky soud usnesením odmítne; proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

⁷² KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 552 – 553. Autor: Ljubomír Drápal.

do dražby a nenechat se strhnout atmosférou dražby a činit nabídky nad své finanční možnosti jak se někdy dražitelům stává.

Množství dalších dražebních jednání zákon neomezuje.⁷³ Účelem dalšího dražebního jednání není zopakování celého dražebního jednání jako u nového dražebního jednání, ale jen provedení další vlastní dražby nemovitosti. Účinky se zahájením prvního dražebního jednání zůstávají proto zachovány i pro další dražební jednání. Věřitelé povinného, kteří své pohledávky nepřihlásili k rozvrhu do zahájení prvního dražebního jednání, je proto nemohou přihlásit ani do zahájení dalšího dražebního jednání.⁷⁴

Z výše uvedeného důvodu by neměly být navrhovány nové výkony rozhodnutí, dokud ještě předchází výkon rozhodnutí neskončil. Postihuje-li výkon rozhodnutí souběžně stejné nemovitosti povinného, provede se ten výkon, který byl nejdříve nařízen. Řízení o ostatních výkonech rozhodnutí se ohledně této věci dnem právní moci jejich nařízení přerušují.

Pořadí nařízených výkonů rozhodnutí se řídí dnem, kdy příslušnému katastru nemovitostí bylo doručeno usnesení, jímž soud nařídil výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti, byl doručen exekuční příkaz vydaný soudním exekutorem, byl doručen exekuční příkaz vydaný správcem daně.⁷⁵

7. 2 Přiměřená exekuce

Ačkoliv minulá právní úprava obsahovala řadu prostředků soudní kontroly, jež měli sloužit k nápravě pochybení v exekučním řízení, přesto mohli nastat a v praxi také nastávaly takové faktické situace, kdy náprava eventuálních vad či excesů v postupu exekutora, zasahujících citelně do práv účastníků řízení, nebyla dostatečně rychlá a efektivní. Nevhodným způsobem vedení exekuce byl soudní exekutor bezpochyby s to zasáhnout do základních práv povinného či jiných osob (zejména do práv ve smyslu článku 10 odst. 1 a odst. 2 a článku 11 odst. 1 a odst. 3 Listiny).⁷⁶

Novelou, která vešla v účinnost dne 1. 11. 2009, byl do exekučního řádu začleněn zcela nový § 58 EŘ, který stanoví, že exekuci lze provést jen způsoby uvedenými v exekučním řádu. Zajistit majetek k provedení exekuce lze **nejvýše v rozsahu bezpečně**

⁷³ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 554 – 555. Autor: Ljubomír Drápal.

⁷⁴ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 556. Autor: Ljubomír Drápal.

⁷⁵ § 14 zákona č. 119/2001 Sb. kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí.

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 51/05.

postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky, jejího příslušenství včetně příslušenství, které se pravděpodobně stane splatným po dobu trvání exekuce, pravděpodobných nákladů oprávněného a pravděpodobných nákladů exekuce. Dále je v tomto ustanovení vyjádřena, avšak již nikoliv nově, základní zásadu exekučního řízení - procesní nezávislost exekutora při volbě způsobu provedení exekuce, které jsou exekučním řádu taxativně stanoveny. Na rozdíl od soudu při výkonu rozhodnutí podle OSŘ není exekutor vázán případným návrhem oprávněného a může podle vlastní úvahy zvolit jeden či více způsobů provedení exekuce tak, aby dosáhl uspokojení pohledávky oprávněného včetně nákladů exekuce co nejdříve a co nejefektivněji. Po nařízení exekuce nemá ani soud pravomoc zasahovat do volby způsobu provedení exekuce.⁷⁷ Paragraf 58 EŘ se tedy věnuje problematice přiměřené exekuce. Nepřiměřenost exekuce bylo do účinnosti novely z roku 2009 běžnou praxí a na tento fakt bylo mnohokrát upozorňováno.

Podle nové úpravy provede exekutor nejprve exekuci ukládající zaplacení peněžité částky příkázáním pohledávky, srážkami ze mzdy a jiných příjmů nebo zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech. Pokud způsoby provedení exekuce podle předchozí věty nepostačují k uhrazení vymáhané peněžité pohledávky, jejího příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce, provede se exekuce ukládající zaplacení peněžité částky prodejem movitých věcí a nemovitostí nebo prodejem podniku (§ 58 odst. 2 EŘ). Pokud exekutor obstaví účet, musí na něm zůstat nyní dvojnásobek životního minima.⁷⁸

Zároveň přiměřenou exekucí je myšleno, že exekutor může zabavovat majetek jen v rozsahu vymáhané částky a nemělo by docházet k případům, kdy bude zabavován majetek, který nepatří dlužníkovi.

Postihne-li exekutor majetek v širším rozsahu připadá v úvahu návrh povinného na částečné zastavení exekuce odůvodněný ustanovením § 268 odst. 4 OSŘ. Exekuční soud může kdykoliv probíhající exekuci zastavit i bez návrhu, vyjdou-li najevo okolnosti, se kterými OSŘ spojuje zastavení exekuce. Exekuční soud může důvody pro zastavení exekuce zjistit z různých zdrojů, např. z podnětů jiných osob než účastníků řízení, z podnětů státních orgánů, z činnosti soudu v jiných agendách.⁷⁹ Rovněž připadá v úvahu i postup podle § 54 EŘ, tedy podání návrhu na částečný odklad exekuce ohledně určité části majetku.

V tomto smyslu EŘ poněkud modifikuje zásadu přiměřenosti zakotvenou v § 263 OSŘ ve prospěch efektivity exekučního řízení. Soudní exekutor může postihnout majetek

⁷⁷ Důvodová zpráva k návrhu zákona o soudních exekutorech (exekuční řád). Zvláštní část k § 58.

⁷⁸ 6.525,- Kč.

⁷⁹ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 232. Autor: Martina Kasíková.

povinného v takové míře a takovými způsoby, aby bezpečně a s jistotou dosáhl uspokojení oprávněného a úhrady nákladů exekuce. Znamená to, že není v rozporu se zákonem, pokud exekutor postihuje majetek povinného o něco větší než zcela nezbytné míře, tj. že existuje případ od případu různě vysoká „bezpečná rezerva navíc“ postiženého majetku. Exekutor totiž v průběhu exekuce zpravidla nemůže přesně odhadnout, jaký výtěžek ten který ze zvolených způsobů exekuce přinese a jaké náklady budou s ním spojené, takže jediným způsobem, jak spolehlivě zajistit vymožení pohledávky, je postihnout více majetku, než by nezbytně k dosažení účelu exekuce postačovalo.⁸⁰

7. 3 Náklady výkonu rozhodnutí a exekuce

7. 3. 1 Náklady exekuce

Povinností exekutora je vymoci jak pohledávku oprávněného, tak po povinném požadovat zaplacení nákladů exekuce. Ty se skládají z odměny exekutora a jeho nákladů. Pokud povinný uhradí pohledávku oprávněného, avšak opomine zaplatit náklady exekutora, nemůže být exekuce zastavena.

V exekučním řízení vedeném podle exekučního řádu platí zásada, že o nákladech řízení rozhoduje soudní exekutor, a to příkazem k úhradě nákladů exekuce. Náklady exekuce tvoří odměna exekutora, náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce, náhrada za doručení písemností, odměna a náhrada nákladů správce podniku, a je-li exekutor nebo správce podniku plátcem daně z přidané hodnoty, je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštních právních předpisů (§ 87 odst. 1 EŘ). Výše nákladů exekuce se co do odměny exekutora obecně určuje na základě § 5 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradách hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobenou exekutorem. Podle tohoto ustanovení není-li stanoveno dále jinak, je základem pro určení odměny za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky výše exekutorem vymoženého plnění.⁸¹

Odměna exekutora za výkon exekuční činnosti je úplatou za činnost vykonávanou osobně exekutorem nebo jeho zaměstnanci, pokud zákon výslovně nestanoví, že za takovou

⁸⁰ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 257. Autor: Karel Šimek a Martina Kasíková.

⁸¹ PARÍZEK, Jiří. Rozhodování o nákladech exekuce při prodeji nemovitosti. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, s. 669.

činnost exekutorovi náleží zvláštní náhrada (§ 3 odst. 1 ET). Takovou náhradou může být jen náhrada hotových výdajů, náhrada za doručení písemnosti nebo náhrada za ztrátu času (§ 87 odst. 1 a § 90 odst. 1 EŘ). Jakákoliv jiná činnost exekutora a jeho zaměstnanců v rámci exekučního řízení je zahrnuta odměnou a zvláštní úhrada za ni exekutorovi nenáleží.

Výše odměny je závislá na druhu vymáhané povinnosti a výši vymáhané pohledávky. Exekuční tarif stanoví výši odměny při vymáhání peněžitého plnění v závislosti na výši vymoženého plnění procentní sazbou (§ 5 - § 6 ET). Při exekuci nepeněžitých pohledávek závisí výše odměny na způsobu exekuce a množství postihovaných věcí (§7 - § 10 ET). Exekuční tarif také stanoví způsob určení odměny pro případ, kdy exekuce není zakončena vynucením vymáhané povinnosti.⁸²

Z ustanovení exekučního řádu jasně vyplývá, že jestliže exekuce probíhá, tak náklady určené v příkazu k úhradě nákladů exekuce mohou být vynuceny pouze činností exekutora v exekuci, pro kterou byl příkaz vydán. Příkaz k úhradě nákladů exekuce ani ve vazbě na usnesení o nařízení exekuce, která ukládá povinnému uhradit náklady exekuce, nemůže být podkladem (exekučním titulem) v jiných exekučních řízeních či řízeních o výkonu rozhodnutí.⁸³

Častou praxí exekutorů je přesný opak. Především v exekucích, kdy v průběhu řízení vyjde najevo nemajetnost povinného a vymáhaná pohledávka a náklady exekuce nebudou uspokojeny v této exekuci. Exekutor má nástroje jak zjistit, jestli neprobíhá na majetek povinného i nějaká jiná exekuce nebo výkon rozhodnutí (příkladem je nahlédnutí do katastru nemovitostí kde exekutor zjistí, jestli na majetek povinného není v České republice veden výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti). Pokud ano, pak se snaží, aby podal přihlášku do první dražby, tak aby své náklady, které mu vznikly v rámci jím vedené exekuce, uplatnil jako svou pohledávku v tomto jiném výkonu rozhodnutí k uspokojení. Jako exekuční titul zde však předkládá příkaz k úhradě nákladů exekuce, což je však s ohledem na výše uvedené, nepřipustné. Ze samotného zákona (EŘ) jsou pro exekutory jasně daná pravidla, jak mohou své náklady vymoci. Pokud exekuce skončí jinak než úspěšným vynucením splnění povinnosti nebo upuštěním od jejího provedení, je nezbytné, aby rozhodnutí, kterým se o skončení exekuce rozhoduje, obsahovalo i výrok o náhradě nákladů exekuce i výrok o náhradě nákladů mezi účastníky navzájem.

⁸² KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 418 – 419. Autor: Martina Kasíková.

⁸³ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 422. Autor: Martina Kasíková.

Když dojde k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil (uplatní se zde princip procesního zavinění). Avšak v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného si může oprávněný s exekutorem předem sjednat výši účelně vynaložených výdajů (§ 89 s odkazem na § 3 odst. 1 EŘ).

Samotná judikatura Ústavního soudu však v tomto případě stanoví, že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce.⁸⁴

To znamená, že může nastat situace, kdy soud nepřizná exekutorovi náhradu nákladů řízení vůči oprávněnému (§ 88 odst. 3 a 4 EŘ). Ústavní soud připomenul, že se nelze ztotožnit s interpretací, dle níž exekutor jako nositel veřejné moci, kterou je třeba vykonávat nezávisle, má mít zajištěnu úhradu nákladů exekuce vždy. Dle názoru Ústavního soudu je to exekutor, který má z úspěšného provedení exekuce zisk (odměnu), ale současně nese i riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude dostačovat k uspokojení oprávněného, ale i nákladů exekuce, přičemž toto riziko nelze bezdůvodně přenášet na osobu oprávněnou. Ústavní soud v uvedeném nálezu rovněž vyslovil tezi, dle níž hlediska rozhodování založená na zavinění oprávněného platí nejen v případě "prosté" nemajetnosti povinného, nýbrž i v případě nemajetnosti povinného, jenž "zanikl".⁸⁵

Názorem Ústavního soudu je dle mého názoru přísný. Exekutor je sice nositel veřejné moci, kterou je třeba vykonávat nezávisle, ale právě zajištěná náhrada nákladů exekuce by mohla k této nezávislosti přispět. Souhlasím se stanoviskem, že riziko nelze bezdůvodně

⁸⁴ Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně vyložil, že přichází-li v úvahu možnost ústavně konformního výkladu napadeného ustanovení, má tento přednost před kasací napadeného ustanovení. K tomuto postupu, vycházejícímu z principu minimalizace zásahu přistoupil Ústavní soud i přesto, že si byl plně vědom toho, jak zákonodárce při přijímání napadené právní úpravy postupoval záměrně tak, aby obešel judikaturu Ústavního soudu a pokusil se do přijímané právní úpravy prosadit svoji vůli bez ohledu na vysokou míru rizika, že tato právní úprava nebude ústavně konformní. Ústavní soud ani v tomto případě však nehodlá vést diskuzi se zákonodárcem, přísluší mu toliko kontrola ústavnosti norem, které jsou mu k takové kontrole oprávněnými návrhovateli navrženy. Ústavní soud ve své judikatuře v případě napětí mezi ústavně konformním a originálním (subjektivním) výkladem přiznal prioritu prvním z nich (nález sp. zn. Pl. ÚS 36/01). Z uvedené maximy vychází i v posuzované věci. Větu druhou § 89 exekučního řádu nutno tudíž interpretovat v návaznosti na větu první předmětného ustanovení, tj. v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce" (srv. i obiter dictum nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 314/09 ze dne 5. května 2009). Ústavní soud tak i v tomto případě dovozuje, že "při takové interpretaci zůstávají zachovány všechny kautely, jež Ústavní soud pro stanovení odměny exekutora ve své předchozí judikatuře vytyčil" (srv. i obiter dictum nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 314/09 ze dne 5. května 2009). Nálež Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/08.

⁸⁵ Nálež Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 455/08.

přenášet na osobu oprávněnou, neboť ji svědčí právo stanovené v exekučním titulu. Pro zachování právní jistoty a rychlosti exekučního řízení by bylo vhodné upravit odměnu exekutora tak, aby měl alespoň nějaký nárok na odměnu, avšak ne z finančních prostředků oprávněného.

Exekutor tedy má jak dosáhnout uspokojení svých nákladů i v případě, že dojde k zastavení exekuce, avšak musí počítat i s tím, že mu náklady nemusí být uhrazeny. V opačném případě, pokud nedošlo ke skončení exekuce zastavením, nesmí exekutor své náklady přihlašovat jako svou pohledávku do jiné exekuce či výkonu rozhodnutí, které probíhají proti povinnému. Jde o problematický aspekt často se objevující právě ve výkonech rozhodnutí v rámci rozvrhů, kdy soudy takto uplatněné pohledávky exekutorů neuspokojují právě pro absenci řádného exekučního titulu, za který nepovažují exekutorem z uvedených důvodů předkládaný příkaz k úhradě nákladů exekuce. Exekutor musí počkat do skončení exekuce a až pak by mohl svou pohledávku uplatnit na základě exekučního titulu, kterým by bylo usnesení o zastavení exekuce obsahující také výrok o nákladech a odměně exekutora.

Pro výkon rozhodnutí se uplatní odlišný právní režim při rozhodování o nákladech řízení než v nalézacím řízení. Ve smyslu § 270 odst. 1 OSŘ spolu s nařízením výkonu rozhodnutí soud uloží povinnému také povinnost k náhradě nákladů výkonu rozhodnutí, aniž stanoví lhůtu k jejich zaplacení. Nařízení výkonu rozhodnutí se pak vztahuje i na tyto náklady. Dle § 270 odst. 2 OSŘ má oprávněný nárok na náhradu všech účelných nákladů výkonu rozhodnutí. Podle § 271 OSŘ dojde-li k zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí, rozhodne soud o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí vznikly, podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo. Může také zrušit dosud vydaná rozhodnutí o nákladech výkonu, popř. uložit oprávněnému, aby vrátil, co mu povinný na náklady rozhodnutí již zaplatil.

Je otázkou, co lze v této souvislosti považovat za účelně vynaložené náklady. Nepochybně to budou náklady na zaplacení soudního poplatku a náklady právního zastoupení účastníků.

Ustanovení § 270 OSŘ vůbec nepamatuje na možnost, že oprávněný nemá se svým návrhem na výkon rozhodnutí úspěch. Praxe si vypomáhá použitím § 142 s odkazem na § 254 odst. 1 OSŘ, což však není řešení právně čisté, neboť ustanovení předcházejících částí OSŘ lze použít jen tehdy, není-li v části o výkonu rozhodnutí uvedeno jinak. A náhrada nákladů výkonu rozhodnutí je speciálně upravena právě v ustanoveních § 270 a § 271 OSŘ, přičemž §

270 odst. 4 OSŘ výslovně stanoví, která ustanovení o nákladech řízení zčásti třetí OSŘ lze použít a § 142 OSŘ mezi nimi není.⁸⁶

V této souvislosti chci také zmínit problém zastavení výkonu rozhodnutí na návrh oprávněného, když již proběhla po několikáté opakovaná dražba (movité či nemovité věci), kde se nepřihlásil žádný dražitel, případně žádný z přihlášených dražitelů nedražil a věc se již opakovaně nepodařilo vydražit. Jedná se klasicky o neprodejné věci, kde zejména u nemovitostí bývá problém s dražbou různých malých spoluvlastnických podílů, o které nemá nikdo zájem ani ze stávajících spoluvlastníků ani nikdo jiný. Výkon rozhodnutí však nelze zastavit pro nemajetnost (majetek zde je), ale dosud se nenašel kupec (vydražitel). Oprávněný se proto rozhodne (po několikaletém výkonu rozhodnutí) v tomto již nepokračovat a navrhne výkon rozhodnutí zastavit. Z hlediska čistě procesního jde o zavinění na jeho straně, které by mělo mít za následek to, že ponese náklady výkonu rozhodnutí jak ty, co vznikly povinnému tak také ty, které vznikly státu (např. za odměnu znalce za znalecký posudek k ocenění nemovitosti).

Z hlediska procesní ekonomie však lze postup oprávněného pochopit. On dosud nese např. náklady svého zastoupení (ty se stále navyšují o další úkony za fáze probíhajícího výkonu rozhodnutí), můžou se však zvyšovat i náklady státu za nutnost doplnit znalecký posudek o aktuální cenu dražené nemovitosti apod. (uplynula-li již od jejího ocenění doba několika let a cena se jeví jako značně neaktuální), přičemž adekvátní výsledek – prodej věci, je více než v nedohlednu. V takovém případě by pak bylo namístě rozhodnout o nákladech řízení za pomoci ustanovení § 150 OSŘ a výše uvedené důvody vyhodnotit jako důvody hodné zvláštního zřetele, pro které nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat. V praxi soudů se pak toto ustanovení v popsané situaci využívá, ovšem nelze na to spoléhat a oprávněný by měl vždy dobře zvážit své rozhodnutí v jím započatém výkonu rozhodnutí již dále nepokračovat, když proto nejsou důvody na straně povinného, a to právě i s ohledem na povinnost k náhradě nákladů výkonu rozhodnutí jak je zmíněno shora.

7. 3. 2 Náklady exekutora při nezapočtetí exekuce

Oprávněný může svou pohledávku uspokojit v rámci exekučního řízení pokud má v rukou pravomocný a vykonatelný exekuční titul. V návrhu na exekuci oprávněný označí konkrétního exekutora. Exekutor předtím než začne samotné exekuční řízení, může učinit

⁸⁶ WALTER, R. Občanský soudní řád očima soudce odvolacího soudu. *Právní praxe*, 1994, s. 31.

výzvu vůči povinnému, aby svou povinnost splnil, a to tak, že exekutor zašle povinnému společně s usnesením výzvu ke splnění vymáhané povinnosti, v níž vyčíslí vymáhaný nárok a zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného. Zároveň povinného poučí, že splní-li ve lhůtě 15 dnů vymáhaný nárok a uhradí zálohu, vydá exekutor neprodleně příkaz k úhradě nákladů exekuce. Právní mocí příkazu k úhradě nákladů exekuce bude exekuce provedena. Splněním vymáhaného nároku a uhrazením zálohy zaniká zákaz podle § 44a odst. 1 EŘ a podle § 47 odst. 4 EŘ. Jinak exekutor provede exekuci (§ 46 odst. 5 EŘ).

Tato výzva může mít velký vliv na postoj povinného k jeho povinnosti a přimět ho ke splnění dluhu. Pokud tak učiní, exekutor nemusí nařizovat výkon exekuce, ale může si naúčtovat náklady exekuce, jak vyplývá přímo z ustanovení zákona.⁸⁷ Ustanovení § 11 tohoto zákona přímo řeší případy⁸⁸, kdy exekuce neskončí úspěšným vynucením splnění povinnosti na povinném, a v důsledku toho je odměna exekutora modifikována, tedy snížena a nebo mu vůbec nenáleží.⁸⁹ V rozhodnutí, kterým jsou určovány náklady exekuce, musí být vždy výslovně uvedeno, podle kterého ustanovení je odměna určována, a musí být alespoň stručně odůvodněno použití tohoto ustanovení.⁹⁰

V textu bude ale pozornost věnována především případům, kdy povinný dobrovolným jednáním splnil mimo rámec probíhající exekuce oprávněnému nebo exekutorovi svou povinnost. To znamená jakýmkoliv jiným způsobem, který není obsažen v exekutorem vydaném exekučním příkazu. Jak jsem uvedla, výzva exekutora může mít velký vliv na plnění povinnosti povinného. Pod hrozbou výkonu exekuce je schopný velmi rychle splnit svůj dluh, začít s exekutorem či oprávněným jednat o možnosti splnění své povinnosti, případně stanovení splátkového kalendáře.

Konkrétní přiměřená lhůta ke splnění povinnosti stanovená exekutorem běží od řádného doručení výzvy. Pokud povinný ve stanovené lhůtě povinnost splní a nebo písemnou výzvou exekutor povinného k plnění nevyzval a povinný plní kdykoliv během provádění exekuce, náleží exekutorovi odměna v krácené výši v závislosti na druhu vymáhané pohledávky. V nekrácené výši má exekutor nárok na odměnu, pokud povinný plní dobrovolně až poté, kdy marně uplynula lhůta stanovená exekutorem v písemné výzvě (§ 11 odst. 1 a 2 ET).

⁸⁷ Zákon č. 330/2001 Sb., exekuční tarif.

⁸⁸ Upuštění od exekuce (§ 46 odst. 3 EŘ), zastavení exekuce (§55 EŘ), vyloučení exekutora z provedení exekuce (§29 EŘ), pověření jiného exekutora atd.

⁸⁹ V případě, že zavinil, že jeho pověření zaniklo.

⁹⁰ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 590. Autor: Martina Kasíková.

Co však může být nemilým zjištěním pro povinného plnícího v přiměřené lhůtě, je okamžik, kdy zjistí náklady exekutora. Ten má totiž povinnost, jak bylo uvedeno výše, své náklady modifikovat a to na základě ustanovení § 11 odst. 1 EŘ. To znamená, že mu náleží 50% odměny podle § 6 ET, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžité částky, jde-li o exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky, náleží mu odměna ve výši 30% podle § 7 ET. I přesto, že exekutoři mají jasně stanoveno, jaká má být výše jejich odměny, účtují si někdy plnou výši.

Samotný Ústavní soud se touto problematikou zabýval. Nepopíral právo exekutorů na spravedlivou odměnu za provádění exekuční činnosti, avšak považuje skutečnost, že do základu odměny exekutora se zahrnuje i částka uhrazená povinným bez přímé účasti exekutora na provedení exekuce, za neodůvodněné zvýhodnění vůči těm exekutorům, kteří exekuci fakticky provedou.⁹¹ Navíc, v přijaté konstrukci postrádá Ústavní soud i "výchovný" prvek, když de iure není dána možnost "ocení" to, že povinný dlužník splní sám svoji povinnost bez přímé exekuce, byť v poslední možný moment.

Ustanovení příslušné prováděcí vyhlášky sice naznačují, že v takovém případě náleží exekutorovi odměna ve výši 50 %, avšak jen tehdy, pokud exekutor upustil od provedení exekuce, přičemž exekuční řád mu umožňuje tak učinit pouze v případě, že byly uhrazeny i náklady exekuce, do nichž patří též odměna exekutora. Z toho vyplývá, že pokud povinný neuhradí odměnu exekutora v plné výši, podle doslovného znění zákona nelze upustit od exekuce, byť vymáhaná pohledávka byla uhrazena, a proto má exekutor proti smyslu logiky právo na odměnu v plné výši. Jedná se o pohyb v kruhu.

Uvedenou konstrukci považuje Ústavní soud za rozpornou s čl. 1 odst. 1 Ústavy a vytvoření nesplnitelné podmínky pro použití snížené sazby odměny je v rozporu s principy právního státu. V konečných důsledcích taková právní úprava představuje i zásah do základního práva povinného na ochranu majetku zakotveného v čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.⁹²

V jednom ze svých rozhodnutí⁹³ Ústavní soud vymezil principy, na nichž by měla být právní úprava odměn exekutora postavena, a současně výslovně uvedl, že do přijetí takové právní úpravy je povinností obecných soudů se těmito principy při výkladu a použití citované vyhlášky řídit (konkrétně v této souvislosti zmínil slovní spojení "výši exekutorem vymoženého plnění", obsažené v § 5 odst. 1 citované vyhlášky).

⁹¹ Taková diferenciacie není racionálně zdůvodnitelná.

⁹² Nález Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2009, sp. zn. I.ÚS 684/07.

⁹³ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06.

Tyto principy pak spočívají v tom, že při stanovení výše odměny exekutora je třeba zohlednit, že povinný dlužník, byť po nařízení exekuce, splní svou pohledávku dobrovolně, bez "přímé exekuce", resp. ještě "před jejím vynuceným provedením". Výše odměny by dle názoru Ústavního soudu neměla vycházet (pouze) z výše vymoženého plnění, ale měla by "odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce".⁹⁴

⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. III.ÚS 52/08.

8. Odklad výkonu rozhodnutí

8.1 Úvod do problematiky

V této kapitole se budu zabývat pouze odkladem výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu.⁹⁵ Odkladem provedení výkonu rozhodnutí se rozumí takový stav v řízení, kdy soud ve své procesní aktivitě, vycházející z principu oficiality a směřující autonomně k provedení výkonu, resp. k jeho dokončení, přechodně v provedení výkonu přestává. Nečiní ty faktické úkony k vynucení povinnosti povinného, k nimž by jinak byl povinen. Úkony dosud provedené však zásadně dotčeny nejsou.⁹⁶

Účelem odkladu výkonu rozhodnutí je předcházet nepříznivým a později již mnohdy neodčinitelným následkům neprodleného provedení výkonu. Provedení výkonu rozhodnutí může být odloženo jen tehdy, jestliže výkon již byl nařízen, tedy jestliže usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí je vykonatelné. Okolnost, že usnesení o nařízení výkonu není dosud pravomocné, povolení odkladu nebrání.⁹⁷

Obdobná právní situace jako při povolení odkladu výkonu rozhodnutí nastává, jestliže výkon rozhodnutí má postihnout majetek patřící do konkursní podstaty. Okolnost, kdo je jeho vlastníkem, tj. zda úpadce, povinný nebo někdo jiný, je při tom nerozhodná. Prohlášení konkursu nebrání tomu, aby na majetek patřící do konkursní podstaty byl nařízen výkon rozhodnutí, avšak tento výkon počínaje dnem prohlášení konkursu nelze provést (§ 14 odst. 1 písm. c) a e) KV). Takový důsledek⁹⁸ má i zahájení insolvenčního řízení, a to od okamžiku, kdy byla v insolvenčním rejstříku zveřejněna vyhláška, již se zahájení insolvenčního řízení oznamuje (§ 109 odst. 1 písm. c), odst. 3 InsZ) a shodné účinky jsou spojeny i s prohlášením konkursu (§ 267 odst. 1 InsZ). Soud výkonu v těchto případech o odkladu nerozhoduje.⁹⁹

Soud může na návrh odložit provedení výkonu rozhodnutí, jestliže se povinný bez své viny¹⁰⁰ ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl

⁹⁵ Odklad exekuce je taktéž upraven samostatně v § 54 EŘ.

⁹⁶ KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 332. Autor: Vladimír Kurka.

⁹⁷ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2210. Autor: Pavel Krbek.

⁹⁸ Výkon rozhodnutí postihující majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit, nelze jej však provést.

⁹⁹ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2210 – 2211. Autor: Pavel Krbek.

¹⁰⁰ To znamená, že povinnému nelze přičítat jednání, nesoucí naopak znaky nedbalosti, neopatrnosti nebo opět zde tento odstavec působí dost nesystematicky.

odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen. I bez návrhu povinného může soud odložit provedení výkonu rozhodnutí, lze-li očekávat, že výkon rozhodnutí bude zastaven (§ 266 OSŘ).

Institutem odkladu výkonu rozhodnutí jednak pozitivní právo pamatuje na mimořádné osobní, sociální nebo hospodářské poměry povinného, vzhledem k nimž by neprodlené provedení výkonu rozhodnutí odporovalo zásadám slušnosti, jednak se jím vystihuje opět přechodná situace, kdy z určitých důvodů panuje nejistota, zda výkon bude možné skutečně provést či dokončit, resp. kdy se jeví pravděpodobným, že bude naopak nutné výkon před jeho provedením zastavit (§ 266 odst. 1 a 2 OSŘ).

Přechodnost působení těchto podmínek je základní pojmovou charakteristikou odkladu výkonu rozhodnutí. Svůj podklad nachází v tom, že i samotný soud odklad výkonu povoluje na určitou stanovenou dobu. To je vyjádřeno buď uvedením konkrétního dne, do kdy se výkon odkládá, nebo uvedením lhůty, která počíná od doručení nebo případně právní moci usnesení o odkladu, po jejímž uplynutí bude ve výkonu pokračováno. Může tak být učiněno i určením jiného takového okamžiku, jímž typicky může být skončení pro daný výkon významného řízení.¹⁰¹ Jelikož přichází v úvahu též stanovení podmínek, za nichž se odklad povoluje, může být doba odkladu výkonu rozhodnutí i takto podmíněna.¹⁰²

Na základě výše uvedeného je zřejmé, aby došlo ze strany soudu právě k určení doby, na kterou se rozhodnutí o výkonu odkládá. Tento požadavek vychází i ze soudní praxe. Neuvedení této doby může být sice považován za nedostatek usnesení, nemá však za následek neúčinnost usnesení. Na dobu odkladu je nutno pohlížet tak, že je možno v provedení výkonu rozhodnutí pokračovat i před tím, než tato doba uplynula, a to v případě, jestliže se změnily poměry povinného nebo vyšlo najevo, že zde od počátku nebyly důvody pro odklad, případně že povinný neplní podmínky, za nichž byl odklad povolen (v tomto případě až poté, co je o neplnění podmínek soud vyrozuměn oprávněným). O pokračování v provádění výkonu rozhodnutí soud vydá vždy usnesení, i když byl odklad povolen na přesně vymezenou dobu. Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné, neboť se jím upravuje vedení řízení (§ 202 odst. 1 písm. a)).¹⁰³

Zákon však neukládá soudu povinnost vždy výkon odložit, nýbrž ponechává na úvaze soudu, zda jsou skutečně zákonné předpoklady naplněny. Právě oprávněný je právním řádem

¹⁰¹ Např. o zrušení vyživovací povinnosti jež je vymáhána.

¹⁰² KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 332 – 333. Autor: Vladimír Kurka.

¹⁰³ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2213. Autor: Pavel Krbek.

chráněn tím, že je mu umožněno nucené uskutečnění jeho práva, které mu bylo přiznáno podkladovými rozhodnutími. Zákon dává soudu možnost zvážení újmy vznikající výkonem rozhodnutí povinnému a újmy, která vznikne odkladem výkonu rozhodnutí oprávněnému.

Častou chybou povinných je, že se domáhají odkladu výkonu rozhodnutí, aniž by prokázali zákonem vyžadované požadavky na odklad. Pokud povinný v návrhu na odklad provedení výkonu rozhodnutí netvrdí ani neprokazuje žádné skutečnosti a nečiní tak ani v odvolání, žádné konkrétní důvody, které by vedly k závěru, že neprodlený výkon rozhodnutí by mohl mít pro něho nebo příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky lze stěží spatřovat. Pak nezbyvá soudu než návrh na odklad výkonu rozhodnutí zamítnout.

Příkladem k výše uvedenému může např. být situace, kdy povinný tvrdí, že utrpěl psychickou újmu a proto žádá o odklad výkonu rozhodnutí. To je zcela nemožné, neboť „psychická újma povinného pravděpodobně nepomine, pokud bude provedení výkonu rozhodnutí odloženo“, protože „nastane opět, jakmile se výkon rozhodnutí stane opět aktuálním“.¹⁰⁴

Tento postup může být brán i jako způsob dalšího oddálení splnění vymáhané povinnosti resp. jako pouze účelové podání. Jedná se o situace, kdy v návrhu na odklad není označen jediný konkrétní důkaz, rozhodnutí či skutečnosti, které povinný nemohl bez své viny použít v nalézacím řízení, a které by mu mohly přivodit pro něj příznivější rozhodnutí ve věci. Není neobvyklé, že při tomto účelovém oddalování výkonu podává povinný návrh na odklad opakovaně, aniž by uvedl nové důvody. Odklad de facto odůvodňuje stejným způsobem jako předchozí návrhy, o kterých již bylo pravomocně rozhodnuto. V takovém případě dospěje soud ke stanovisku, že projednání několikátého návrhu na odklad výkonu rozhodnutí brání překážka věci pravomocně rozsouzené.¹⁰⁵

8. 2 Jednotlivé důvody pro povolení odkladu výkonu rozhodnutí

Je celé množství důvodů, pro které je možné povolit odklad výkonu rozhodnutí. V této části mé diplomové práci se zaměřím pouze na důvody, které jsou v praxi nejčastější a objevuje se v nich množství problematických aspektů.

Důvodem pro odklad provedení výkonu rozhodnutí podle § 266 OSŘ je zpravidla **podání tzv. vylučovací (excindační) žaloby**. Podle § 267 odst. 1 OSŘ lze právo k majetku,

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1589/2004.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2992/2000, 21 Cdo 3043/2000.

keré nepřipouští výkon rozhodnutí uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle části třetí OSŘ.

V tomto případě vychází soud ze situace, že lze očekávat, že bude-li vylučovací žalobě povinného vyhověno, bude ve vztahu k těmto věcem vykonávací řízení zastaveno ve smyslu § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ, neboť jinak by výkon rozhodnutí postihoval majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Ve vztahu k ostatním postiženým věcem pak bude ve výkonu rozhodnutí pokračováno.¹⁰⁶ Byl-li ale nařízen výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti nebo prodejem podniku, představuje podání vylučovací žaloby překážku jeho provedení (§ 336i odst. 1 a § 338v OSŘ)..

Podání vylučovací žaloby je však důvodem k odložení výkonu rozhodnutí (exekuce) jen tehdy, jestliže na jejím základě skutečně může být rozhodnuto o vyloučení dotčeného majetku z výkonu rozhodnutí (exekuce), tedy nejedná-li se o žalobu zjevně neopodstatněnou.

O zjevně neopodstatněnou žalobu by se jednalo, např. byla-li by podána někým, kdo k jejímu podání není věcně legitimován, byl-li by v ní tvrzen důvod, který nemůže vést k vyloučení majetku apod.¹⁰⁷ Pouze při splnění těchto předpokladů může být výkon rozhodnutí odložen.

Okolnost, že u dovolacího soudu byl podán **návrh na odklad vykonatelnosti rozhodnutí napadeného dovoláním** (§ 243 OSŘ) není důvodem pro odklad výkonu rozhodnutí podle § 266 odst. 2 OSŘ. Podání návrhu na odklad vykonatelnosti exekučního titulu samo o sobě nemá za následek odklad či zánik jeho vykonatelnosti.¹⁰⁸

Častým jevem je žádost povinného o odklad výkonu rozhodnutí z toho důvodu, že podal **žalobu na obnovu řízení** a tvrdí, že je možné očekávat, že rozhodnutí bude zrušeno a nařízený výkon rozhodnutí bude zastaven. Toto však ze soudní praxe není bráno jako kvalifikovaný důvod pro odklad. Podání žaloby na obnovu řízení nemá odkladný účinek, tzn. nemá vliv na právní moc a vykonatelnost původního rozhodnutí a nemůže být tedy samo o sobě důvodem pro povolení odkladu výkonu rozhodnutí. Z tohoto důvodu pak soud rozhodne tak, že daný návrh zamítne.¹⁰⁹ Pokud by pak nakonec v důsledku žaloby na obnovu řízení došlo ke zrušení exekučního titulu, povinnému nic nebrání podat teprve v tomto okamžiku návrh na zastavení exekuce. (§ 268 odst. 1 písm. b) OSŘ).

¹⁰⁶ Usnesení Okresního soudu ze dne 16. 12. 2005, sp. zn. 27 Nc 6869/2005.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2573/2007.

¹⁰⁸ Srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 1996, sp. zn. 2 Cdon 336/96 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1640/2005.

¹⁰⁹ Usnesení Okresního soudu ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. 27 Nc 6104/2003.

Další problémovou oblastí odkladu výkonu rozhodnutí může být **výkon rozhodnutí na majetek, který spadá do společného jmění manželů**. Není neobvyklá situace, kdy manželé jsou čerstvě rozvedeni, ale ještě stále nebylo vypořádáno SJM. Manželé mohou mít děti, které jsou např. nezletilé. Manželka povinného vidí ve výkonu, který má postihnout majetek spadající do jejich společného jmění manželů, pro ni a děti nepříznivé následky. Bohužel však ještě nebylo vypořádáno jejich SJM, výkon již však byl na majetek, který do tohoto společného jmění manželů spadá, nařízen.

Jestliže pohledávka oprávněného byla přiznána rozhodnutím soudu ještě za trvání manželství, dle OSŘ je možné vést výkon rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů také tehdy, jde-li o vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Byl-li proto výkonem rozhodnutí postižen majetek spadající do společného jmění manželů, je tento výkon rozhodnutí proveden v souladu s právem, i přesto, že manželka ze svého subjektivního hlediska může tuto situaci považovat za nespravedlivou.

Samotný fakt, že nyní vymáhaný dluh vznikl jen povinnému, není důvodem pro odklad výkonu rozhodnutí. Stejně tak pro odklad není rozhodující, jakým způsobem ve společném jmění manželů vznikl a kdo z manželů se na vzniku majetku ve společném jmění manželů jakou mírou podílel. Ani samotný fakt, že bývalá manželka povinného podala návrh na vypořádání společného jmění manželů, nemůže mít za následek odklad výkonu rozhodnutí. Tudíž **řízení nebo rozsudek o vypořádání společného jmění manželů** nemůže být předpokladem pro odklad výkonu.

Zásadně se pro soupis věcí do výkonu rozhodnutí posuzuje doba, kdy výkon byl nařízen. Opačný výklad by totiž umožňoval bývalým manželům znemožnit uspokojení oprávněného. Žalobou o vypořádání společného jmění manželů by došlo k „vyvedení“ majetku ze společného jmění manželů a znemožnění zahrnutí takového majetku do výkonu rozhodnutí.¹¹⁰

Odklad výkonu rozhodnutí je velmi významným institutem právě z ohledem na skutečnost, že v případě výkonu rozhodnutí neexistuje možnost „navrácení předešlého stavu“. Povinný se sice může proti rozhodnutí odvolat, podat žalobu na obnovu řízení či dovolat se k Nejvyššímu soudu, který může ve svém rozhodnutí dát za pravdu povinnému a všechna předchozí rozhodnutí zrušit a vrátit k novému projednání soudu prvního stupně. Bohužel je však velmi reálná situace, kdy výkon rozhodnutí už bude učiněn a nebude se s ním

¹¹⁰ Usnesení Okresního soudu ze dne 3. 11. 2005, sp. zn. 26 Nc 6206/2005.

moc nic dělat. Právě proto, aby se výše uvedené situaci předešlo, tj. aby nedošlo k situaci kdy nebude možné navrácení v předešlý stav, slouží právě institut odkladu výkonu rozhodnutí.

Pokud se již samotný výkon rozhodnutí přesto provede, ačkoli být proveden neměl a navrácení v předešlý stav není možně, jedinou variantou, která přichází v úvahu je se domáhat po státu náhrady škody na základě odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (zákon č. 82/1998 Sb.). Domnívám se, že je však lepší problematickým situacím předcházet než je řešit ex post.

Vše záleží na uvážení soudu, zda odklad výkonu rozhodnutí povolit nebo ne. Jedinou “zbraní“ povinného je dobře argumentovat a předložit pádné důvody, které případnou možnost odkladu výkonu řádně zdůvodňují. Někdy však ani toto není dostačující. Povinný by si měl proto velmi dobře uvědomit tíživost jeho situace. Neměl by brát odklad výkonu rozhodnutí jako další variantu, jak výkon oddálit a získat čas a měl by se především snažit svou situaci co nejrychleji vyřešit.

9. Zastavení řízení

K zastavení výkonu rozhodnutí může dojít po nařízení výkonu rozhodnutí a před jeho provedením. Řízení bude zastaveno v případě takové relevantní okolnosti, pro níž nelze v zahájeném postupu pokračovat.¹¹¹ Jinak řečeno, ačkoliv je výkon rozhodnutí již pravomocně nařízen, bude-li posléze zjištěno, že existuje okolnost, vzhledem ke které by provedení výkonu rozhodnutí bylo přesto nepřipustné, výkon rozhodnutí proveden nebude a bude naopak zastaven.

Ani právní moc usnesení o nařízení výkonu nemůže zhojit vady, jež brání tomu, aby výkon rozhodnutí byl proveden. I když zde byly tyto vady v době jeho vydání a projevíly se kdykoliv později, nemůže dojít ke zhojení. To platí logicky tím spíše, jestliže takové okolnosti nastanou potom, co bylo usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí vydáno, resp. poté, co nabylo právní moci.¹¹²

Usnesení o zastavení výkonu rozhodnutí je okamžitě vykonatelné. Důsledkem zastavení výkonu rozhodnutí je, že osoby, jež byly nařízením výkonu rozhodnutí povinovány k určité činnosti typické pro ten který způsob výkonu rozhodnutí, v této činnosti ustanou.¹¹³

V OSŘ uvedený výčet důvodů vedoucích k rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí, případně zastavení částečnému, lze označit za výčet obecný.¹¹⁴ Každý ze zákonem uvedených způsobů provedení výkonu skýtá další důvody pro zastavení řízení. Jedná se o důvod vhodný právě pro ten konkrétní způsob provedení výkonu.¹¹⁵

¹¹¹ LOJDOVÁ, Evelyn. *K problematice zastavení výkonu rozhodnutí dle o.s.ř.* [online]. epravo.cz, [cit. 28. ledna 2010]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-problematice-zastaveni-vykonu-rozhodnuti-dle-osr-55534.html>>.

¹¹² KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 350 – 351. Autor: Vladimír Kurka.

¹¹³ LOJDOVÁ, Evelyn. *K problematice zastavení výkonu rozhodnutí dle o.s.ř.* [online]. epravo.cz, [cit. 28. ledna 2010]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-problematice-zastaveni-vykonu-rozhodnuti-dle-osr-55534.html>>.

¹¹⁴ Výkon rozhodnutí bude zastaven v případě, jestliže byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným, rozhodnutí, které je podkladem výkonu, bylo po nařízení výkonu zrušeno nebo se stalo neúčinným, zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení, výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 OSŘ vyloučeny, průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladu, bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267 OSŘ), po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden, bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku a konečně výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat (§ 268 OSŘ).

¹¹⁵ Srov. např. ustanovení § 326a či 336m odst. 1 OSŘ, ale i ustanovení zvláštních zákonů.

Protože téma zastavení výkonu rozhodnutí je velmi široké, chtěla bych se zaměřit jen na určitou část této problematiky a zabývat se důvody, které vedou k vydání usnesení o ať už úplném nebo částečném zastavení výkonu rozhodnutí dle § 268 odst. 1. písm. d) a h) OSŘ.

Výkon rozhodnutí bude **zastaven**, jestliže **postihuje věci, které** jsou z něho podle ustanovení § 321 a § 322 OSŘ vyloučeny. K častým omylům dochází v rámci výkladu ustanovení § 322 odst. 3 OSŘ, které stanoví, že je-li povinným podnikatel, nemůže se výkon rozhodnutí týkat těch věcí z jeho vlastnictví, které nezbytně nutně potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti. To neplatí vázne-li na těchto věcech zástavní právo a jde-li o vymožení pohledávky oprávněného, které je tímto zástavním právem zajištěno.

Nepochybným omylem povinného je domnívat se, že nemovitost je věc, kterou nezbytně nutně potřebuje ke své podnikatelské činnosti. Jde-li o výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí, je účelem výkonu získání peněžních prostředků, jimiž bude moci být oprávněný uspokojen, jestliže povinný nesplnil povinnost zaplatit oprávněnému to, co mu bylo vykonávaným rozhodnutím uloženo.

Hledisko nezbytně nutné potřeby věci k výkonu podnikatelské činnosti je u povinného, který je podnikatelem, významné jen ve vztahu k podnikání vymezenému předmětem jeho podnikatelské činnosti a uplatní se pouze v míře, která mu zajistí alespoň v minimální rozsahu provozovat podnikání v souladu s předmětem činnosti. Pojem nezbytně nutné potřeby je proto vyložitelný jen tak, že povinnému musí být zachován majetek, který mu umožní, byť v minimálním rozsahu, provozovat podnikatelskou činnost. Jinými slovy, postižení věci nesmí mít za následek znemožnění dalšího pokračování podnikání povinného.¹¹⁶

Proto výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti, pokud prodej nemá sám za následek úplné skončení podnikatelské činnosti povinného, je správný. Obtíže povinného, spojené s pokračováním v podnikání v dosavadních prostorách po prodeji nemovitostí nebo v jiném objektu, nejsou z pohledu ustanovení § 322 odst. 3 OSŘ významné.

Prodejem nemovitosti sice dochází ke změně vlastníka, tím však další podnikání vyloučeno není, i když se podstatně může ztížit. Dle názoru soudu totiž není významné, zda je pro povinného reálné pokračovat v podnikání v jiném objektu a na jiném místě, podstatný je závěr, že prodej nemovitosti nebude z objektivního hlediska představovat likvidaci jeho podnikatelské činnosti.¹¹⁷

Je mnoho případů, kdy povinný tvrdí, že nemovitost potřebuje ke své podnikatelské činnosti a že prodejem této nemovitosti mu bude znemožněno podnikat. Uvádí, že toto

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2002, sp.zn. 20 Cdo 1766/2001.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2002, sp.zn. 20 Cdo 1766/2001.

podnikání je jeho jediný zdroj obživy a příjmů. Faktem však je a vyplývá to i ze soudních rozhodnutích, že aby se jednalo o nemovitost, kterou podnikatel potřebuje ke své podnikatelské činnosti, musel by být předmět podnikatelské činnosti svým charakterem svázán s objektem. Příkladem je činnost nutně spojená pevně s konkrétní nemovitostí, např. provozování benzinové pumpy, těžební činnosti, tovární haly, sklady, stroje pevně spojené se zemí.

Povinný svou podnikatelskou činnost může provozovat zcela jistě i v jiných nemovitostech. Skutečnost, že tak může činit s vyššími výdaji, náklady na podnájem atd. (ryze ekonomické důvody), nemůže být důvodem zastavení výkonu. Není ani vyloučeno, že v případě dražby nemovitosti by povinná osoba nemohla pokračovat v provozování své podnikatelské činnosti právě v tom samém objektu nadále.¹¹⁸

Proto je možno učinit závěr, že svou podnikatelskou činnost může povinný vykonávat i v jiných prostorách než v nemovitosti na kterou je veden výkon rozhodnutí. Tedy, povinný může sídlo své společnosti změnit.¹¹⁹

Další téma, které mě zaujalo, je zastavení výkonu rozhodnutí z důvodu, že povinný zaplatil dobrovolně, a to ale ještě před nařízením výkonu rozhodnutí. Judikatura soudů se kloní k závěru, že tato skutečnost není důvodem k podání odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, ale důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí. Odvolací námitky povinného jsou pro rozhodnutí o nařízení exekuce irelevantní. Při nařízení výkonu rozhodnutí se soud nezabývá tím, zda, případně v jaké výši byla pohledávka zaplácena, vychází z tvrzení oprávněného a povinným namítané skutečnosti mohou být hodnoceny pouze v rámci případného řízení o částečném zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 OSŘ (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20.8.1965, sp.zn. 5 Cz 57/65, uveřejněné pod č. 69/1965 Sbírkou rozhodnutí a sdělení soudů).¹²⁰

Z komentáře vyplývá, že proti usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, je odvolání přípustné. V odvolání lze však namítat pouze skutečnosti, které jsou rozhodné pro nařízení výkonu rozhodnutí, jinak odvolací soud odvolání odmítne. Pro posouzení, zda podání povinného, jímž se brání nařízení výkonu rozhodnutí, je odvoláním, je rozhodný obsah podání. Pokud povinný uvádí výlučné okolnosti, které přísluší soudu posuzovat při rozhodování o zastavení výkonu rozhodnutí (tvrdí-li např.

¹¹⁸ Usnesení Okresního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 29 Nc 5245/2002-31.

¹¹⁹ Usnesení Okresního soudu ze dne 9. 7. 2003, sp. zn. 29 E 166/99-151.

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1.2010, sp. zn. 20 Cdo 1036/2008.

že vymáhanou pohledávku po vydání exekučního titulu zaplatil), jde o návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (§ 268 odst. 1 písm. g), i když své podání označil jako odvolání.¹²¹

Když jsem přemýšlela proč takto soud postupuje, jako důvod se mi jevila skutečnost, že může nastat situace, kdy odvolání povinného proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí má pouze tomuto nařízení zabránit, resp. jej oddálit. Pokud by soud měl povinnost se zabývat tvrzením povinného, že svou povinnost splnil, umožnil by tak povinnému oddálení nařízení výkonu rozhodnutí v případě, že povinný netvrdí pravdu. Dle mého názoru by tímto postupem bylo povinnému umožněno, aby záminkou v podobě odvolání učinil časový prostor pro zcizení svého majetku, což je zcela nepřípustné. Povinný si může být vědom, že po nařízení výkonu rozhodnutí nebude moci se svým majetkem nakládat. Tato lhůta by jistě byla dostatečně dlouhá pro zcizení jeho majetku tak, aby oprávněný po nařízení výkonu rozhodnutí následně zjistil, že již neexistuje majetek povinného, na kterém by mohl svou pohledávku ve vykonávacím řízení uspokojit.

Závěrem je vhodné říci, že právě tato ochrana oprávněného je jistě výhodou tohoto postupu. Právě pro výše popsanou situaci je zde ustanovení zákona o zastavení řízení. Snaha povinného o znemožnění provedení výkonu rozhodnutí není v praxi neobvyklá a tato právní úprava jistě této snaze povinného účelně brání.

¹²¹ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2166. Autor: Pavel Krbek.

10. Závěr

Obě řízení, tedy jak řízení vykonávací podle OSŘ tak řízení exekuční dle EŘ jsou v dnešní době více než aktuální. V době tzv. všudy přítomné krize a neschopnosti povinných plnit své povinnosti se stává výkon rozhodnutí čím dál častěji využívaným procesním institutem, nezávisle na tom, který způsob řízení oprávněný pro dosažení své pohledávky zvolí. Tím je obvyklejší jev, který výkon rozhodnutí neodmyslitelně doprovází, a to zásah do práv, která jsou garantována samotnou Listinou práv a svobod. Z tohoto důvodu je nutné, aby byl tento institut nastaven tak, aby byl zásah do základních práv a svobod přiměřený, spravedlivý a především přesně právně vymezený.

Problematické aspekty a situace výkonu rozhodnutí a exekuce, které jsem v jednotlivých kapitolách uvedla, jsou jasným důkazem toho, že tento institut není zcela nejideálnější v zákoně upraven. Tak je tomu i přesto, že obě právní úpravy jsou velmi často novelizovány, především jak jsem zmínila exekuční řízení prošlo rozsáhlou “střední“ a “malou“ novelou. I nadále by mělo docházet k vylepšování právních úprav těchto řízení, minimálně z pohledu problematických aspektů, které jsem se snažila v diplomové práci nastínit.

Snahy o zlepšení právní úpravy jistě jsou. Sami zákonodárci si nutnost těchto úprav uvědomují. Novela exekučního řádu je toho důkazem. Ne vždy je každá úprava ku prospěchu dané věci, ale např. zavedená úprava přiměřenosti exekuce je dle mého názoru jasným důkazem toho, že si ne příliš ideální stav úpravy exekuce uvědomili i samotní zákonodárci, kteří uzákoněním této přiměřenosti alespoň částečně napomohly k řešení výše uvedené problematiky.

Samotné stanovení toho, co má být jako první vymoženo, tedy že podle nových pravidel musí exekutor nejprve obstatit účet, případně mzdu či dávky, až pokud tyto prostředky nestačí k úplnému uspokojení pohledávky oprávněného, může exekutor zabavit vybavení bytu či auto nebo nakonec nemovitosti, tedy že až následnou nemožností vymožení z předchozích majetkových hodnot dlužníka může být obstatena nemovitost, a to jako nejzazší možná varianta uspokojení věřitelova nároku, je velmi chvályhodné a jistě lze na tuto úpravu přinejmenším z pohledu úpravy exekučního řádu v rámci jeho humanizace pozitivně pohlížet.

Na základě výše uvedeného je zřejmé, že dřívější právní úprava nebyla nejlepší a některé exekuce dříve nebyly prováděny správně, jelikož nerespektovali výše uvedenou

přiměřenost exekuce, což je přinejmenším politováníhodné a to především z důvodů existence obecných právních zásad, jako např. zásada proporcionality, kterými by se exekutor měl při své činnosti řídit. S nepřiměřeností exekuce byl vyvinut větší tlak na dlužníka a tím zvýšena možnost jeho snahy splnit svou povinnost, avšak z mého pohledu to pro dlužníka znamenalo obrovský zásah do jeho životní úrovně, v některých případech tento neproporcionální zásah mohl způsobit i vyčlenění dané osoby ze společnosti a společenského života.

Je zřejmé, že se zde jedná o velký zásah do práv povinného, pro kterého je tato životní situace více než složitá, a to i přesto, že se do ní dostal pravděpodobně svým vlastním přičiněním. Jestli ovšem zakotvení přiměřené exekuce do ustanovení zákona zmírní doposud přetrvávající výše zmíněné negativní dopady na dlužníka ukáže čas a praxe. Jsem přesvědčena, že zakotvení tohoto institutu bude mít na celkový průběh exekucí pozitivní dopad a to především z důvodů skutečnosti, kterou spatřuji ve vládě práva a nikoli ve vládě vůle člověka, který disponuje v určitou chvíli určitou mocí, kterou mohl nepřímo zneužívat.

Další dle mého názoru velice užitečný, avšak v praxi málo využívaný institut výkonu rozhodnutí je prohlášení o majetku povinného při činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí. Neefektivnost nynější právní úpravy jsem se snažila nastínit. Je překvapující, že k úpravě této problematiky stále nedošlo.

Jak jsem již v kapitole zabývající se touto problematikou uvedla, v dnešní době je v určitých případech tato činnost soudu zcela určitě vhodná, jen nedostatek právní úpravy využití tohoto institutu brání. Soud se na žádost oprávněného snaží získat povědomí o majetku povinného, který se však často může na své kontaktní adrese nezdržovat a soud nemá jak dosáhnout jeho dostavení se k soudu, aby prohlášení o majetku učinil.

Na základě mé zkušenosti se domnívám, že by bylo vhodné využít institutu prohlášení o majetku i po nařízení výkonu rozhodnutí, a to v případě nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, v situaci kdy povinný přestane pracovat u dosavadního zaměstnavatele, avšak soud ani oprávněný neznají novou organizaci u které je povinný zaměstnán. Zde může nastat patová situace, neboť na základě ustanovení § 290 OSŘ, pokud povinný po dobu jednoho roku nepobírá mzdu buď vůbec nebo alespoň v takové výši, aby z ní mohly být srážky prováděny, soud výkon rozhodnutí zastaví. Oprávněný i přes svou snahu v některých situacích nemá jak zjistit nového plátce mzdy oprávněného a pokud již uběhla promlčecí lhůta, nemůže již ani podat nový návrh na výkon rozhodnutí jiným způsobem a bohužel jeho pohledávka nebude uhrazena. I tato úprava činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí dle mého názoru stojí za zvážení.

Problematika přechodu a převodu práv a povinností vyplývajících z titulu pro výkon rozhodnutí je velmi rozsáhlá. Snažila jsem se vystihnout jen tu nejčastěji se vyskytující a z mého pohledu nejzajímavější. Každý oprávněný se snaží svou pohledávku v případě neplnění povinného vymoci právě na základě výkonu rozhodnutí. Úskalí, které zde na oprávněného čekají je více než dost a není neobvyklé, že v důsledku neučinění důležitého procesního úkonu, ať už na základě nevědomosti oprávněného či jeho liknavosti, se své pohledávky nedomohou. Upozornění na tyto situace a jejich řešení bylo cílem kapitoly se touto problematikou zabývající.

Kapitola zabývající se náklady exekuce měla poukázat na nesprávnosti s tím související, na určitou taktickou snahu exekutorů se vždy domoci své odměny a nesprávnost tohoto postupu. Snahou bylo poukázat na to, že právní úprava exekuce zcela jasně stanoví, jak se exekutor své odměny může domoci. Taktéž je soudní praxí stanoveno, že exekutor nemá vždy nárok na svou odměnu.

Náklady s řízením spojené jsou jedním z rozhodujících prvků při volbě oprávněného, pro které řízení v rámci vydobytí své pohledávky se rozhodne. Snaha exekutora o výdělek za každou cenu jistě není motivací pro oprávněného a taktéž se nejedná o zcela správný postup s určitou morálkou, kterou by jistě exekutor měl mít.

Nepřesnosti právní úpravy, ať už vykonávacího řízení podle OSŘ či exekučního řízení dle EŘ způsobují, že výkon rozhodnutí není v některých případech zcela adekvátně vykonáván a proto je možné se v praxi setkat s více než dosti ne příliš vhodně provedenými výkony rozhodnutí. Ani velké množství konstantní judikatury na jednotlivé témata výkonu rozhodnutí a jeho specifika, nezabraňuje stále se vyskytujícím a opakujícím se chybám, a to jak na straně povinného, tak na straně oprávněného. Příkladem těchto chyb mohou být např. neoprávněně požadované nepřiměřené náklady nebo jiné chyby, které jsem rozebírala v jednotlivých kapitolách.

Neznalost oprávněného v právních úpravách jednotlivých řízení a zvolení způsobu uspokojení jeho nároku pro něj nevhodným způsobem může mít fatální následky. Tato nevědomost především spočívá v otázce, který způsob uspokojení nároku zvolit, co je pro oprávněného výhodnější. Doufám, že právní úprava těchto řízení se bude nadále vyvíjet tak, jak je v případě právních předpisů zvykem a to způsobem, který povede pouze k zefektivnění těchto řízení.

Použitá literatura

Monografie

JIRSA, Jaromír. *Novinky v civilním řízení soudním*. Praha: LexisNexis, 2005. 133 s., ISBN 808619986X

KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 1.*. 4. vydání. Praha: Aspi, 2005. 523 s., ISBN 8073571277

KURKA, Vladimír, DRÁPAL Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004. 854 s., ISBN 8072014439

STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 2003. 660 s., ISBN 8072391550

TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. Praha: C. H. Beck, 1997. 498 s., ISBN 8071791369

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 2006. 729 s., ISBN 8072015958

Komentované právní předpisy

KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 966 s., ISBN 8071799017

KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související*. Komentář, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 510 s., ISBN 9788074001796

KASÍKOVÁ, Martina a kol. § 259. *Výkon rozhodnutí. Nařízení a provedení výkonu rozhodnutí. Činnost soudu před nařízením výkonu rozhodnutí*. ASPI - OSŘ s komentářem, 2007.

DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl*. Praha: C.H.Beck, 2004, 895-1745 s., ISBN 8071797391

DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – I. díl*. Praha: C.H.Beck, 2009, 1579 s., ISBN 9788074001079

DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád, komentář – II. díl*. Praha: C.H.Beck, 2009, 1581 – 3343 s., ISBN 9788074001079

Články v odborných časopisech

BENÍKOVÁ, Dagmar. Několik úvah nad připravovanou změnou exekučního řádu. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 6, s. 40

DÁVID, Radovan. Exekutorská činnost ve světle novely 286/2009 Sb. *Právní fórum*, 2009, č. 10, s. 404

DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 342

DÖRFL, Luboš. K vymáhání pohledávek výkonem rozhodnutí, exekucí nebo v insolvenčním řízení. *Právní rozhledy*, 2009, roč. XVII., č. 3, s. 16 – 20

KORBEL, F. PRUDÍKOVÁ, D. Nad změnami v exekučním řádu. *Právní rozhledy*, 2009, roč. XVII., č. 22, s. 793

PAŘÍZEK, Jiří. Rozhodování o nákladech exekuce při prodeji nemovitosti. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 18, s. 669 – 670

PREISLER, Pavel. K některým změnám v exekučním řádu. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 10, s. 363 - 369

SLUKA, Václav. Aktuální právní stav výkonu rozhodnutí (exekuce) na peněžité plnění prostřednictvím obecných soudů a některé postřehy. *Daně a právo v praxi*, 2002, s. 62

ŠONKA, Petr. Novelizace exekučního řádu. *Právní rozhledy*, 2009, roč.XVII, č. 12, s. 14 - 16

VYDRA, Jan. Vyřeší novelizace problémy exekučního řádu?. *Právní rozhledy*, 2009, roč. XVII., č. 1, s. 51 – 56

WALTER, R. Občanský soudní řád očima soudce odvolacího soudu. *Právní praxe*, 1994. s. 31

Právní předpisy

Zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradách hotových výdajů správců podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou exekutorem (exekuční tarif), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/08

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. III.ÚS 455/08

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 51/05

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2009, sp. zn. I.ÚS 684/07

Nález Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. III.ÚS 52/08

Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1716/08.

Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06

Nejvyšší soud

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2009, sp.zn. 23 Cdo 1737/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2573/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 20 Cdo 3463/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1673/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 20 Cdo 993/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1640/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2053/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1589/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1985/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2002, sp.zn. 20 Cdo 1766/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1904/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2001, sp.zn. 21 Cdo 2083/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2001, sp. zn.21 Cdo 2992/2000, 21 Cdo 3043/2000.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2101/1998

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 1996, sp. zn. 2 Cdon 336/96

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 2. 1981, sp. zn. Cpj 159/79

Ostatní soudy

Usnesení Okresního soudu ze dne 16. 12. 2005, sp. zn. 27 Nc 6869/2005

Usnesení Okresního soudu ze dne 3. 11. 2005, sp. zn. 26 Nc 6206/2005

Usnesení Okresního soudu ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. 27 Nc 6104/2003

Usnesení Okresního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 29 Nc 5245/2002-31

Usnesení Okresního soudu ze dne 9. 7. 2003, sp. zn. 29 E 166/99- 151

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 9 Co 251/2003-65

Informace z elektronických zdrojů

Exekuce nebo soudní výkon rozhodnutí? [online]. pravnik.cz, 6. října 2008 [cit.10. listopadu 2009]. Dostupné na:

<<http://www.pravnik.cz/a/290/exekuce-nebo-soudni-vykon-rozhodnuti.html>>.

Vymahatelnost pohledávek [online]. businessinfo.cz, 18. března 2008 [cit. 15. listopadu 2009]. Dostupné na:

<<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/vymahatelnost-pohledavek-opu/1000818/47605/#b22>>.

Kvůli dluhu 35 haléřů obstaven majetek za 40 milionů [online]. aktualne.centrum.cz, 1. července 2009 [cit. 25. února 2010]. Dostupné na:

<<http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=641413>>.

KANDALEC, Pavel. *Institut prohlášení o majetku versus ochrana třetích osob* [online]. law.muni.cz, [cit. 25. února 2010]. Dostupné na:

<<http://www.law.muni.cz/edicni/dp08/files/pdf/ustavko/kandalec.pdf>>.

LOJDOVÁ, Evelyn. *K problematice zastavení výkonu rozhodnutí dle o.s.ř.* [online]. epravo.cz, 10. února 2009 [cit. 28. ledna 2010]. Dostupné na:

<<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-problematice-zastaveni-vykonu-rozhodnuti-dle-osr-55534.html>>.